

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΗΠΥΞ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1964 • ΤΡΙΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ • ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2005 • ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 206-207

Η Ορθόδοξη Κηρύξ

PROCESSED

MAY 02 2006

GTU LIBRARY

ΕΦΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑΝ ΤΗΣ ΟΜΟΓΕΝΕΙΑΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ

5 Craven Hill, London W2 3EN • Telephone: 020-7723 4787 • Fax: 020-7224 9301

e-mail: thyateiragb@yahoo.com

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1964
ΤΡΙΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΕΥΧΟΥΣ 206-207
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2005
ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ £15
ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
5 CRAVEN HILL, LONDON W2 3EN
TEL.: 020-7723 4787
FAX: 020-7224 9301

ORTHODOX HERALD

OFFICIAL PUBLICATION OF THE ARCHDIOCESE
OF THYATEIRA AND GREAT BRITAIN

5 CRAVEN HILL, LONDON W2 3EN
TEL.: 020-7723 4787
FAX: 020-7224 9301

First Published 1964

Third Period

November - December 2005 No.: 206-207

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

3 ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΕΠΙ ΤΟΙΣ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΟΙΣ.

4-5 ΕΓΚΥΛΙΟΙ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ: 1) ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΣΟΔΟ ΜΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΝΗΣΤΕΙΑΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ 2) ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΚΑΡΙΠΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

6-7 Ο ΣΕΒ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΙΣ ΚΙΕΒΟΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ

8 ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΕΒ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΣΤΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ ΠΕΡΙ ΚΗΡΥΓΜΑΤΟΣ

9-17 ΣΕΒ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ: Η ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ & ΜΕΓΑΛ. ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ (ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ, Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ & ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ)

18 PATRIARCHAL ENCYCLICAL ON THE OCCASION OF CHRISTMAS

19-20 ENCYCICALS OF HIS EMINENCE ARCHBISHOP GREGORIOS: 1) ON OUR ENTRY IN THE PERIOD OF THE CHRISTMAS FAST 2) FOR THE FEAST OF CHRISTMAS

21 THE HOLY SACRAMENTS: GREEK ORTHODOX YOUTH WORKSHOP

22 ADDRESS OF HIS EMINENCE ARCHBISHOP GREGORIOS AT THE GREEK ORTHODOX YOUTH WORKSHOP

23-26 HIS EMINENCE ARCHBISHOP GREGORIOS: THEOLOGY AND SCIENCE

27-28 FROM SHAME TO GLORY, BY ARCHIMANDRITE ZACHARIAS

29-30 ΕΠΑΦΕΣ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

31-32 HIS EMINENCE ARCHBISHOP GREGORIOS'S DIARY

Τό Έλληνικό Σχολείο
της Κοινότητος Αγίου Ιωάννη Βαπτιστή
στο Βόρειο Λονδίνο

EΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ
«Η Φυγή εἰς τὴν Αἴγυπτον»
Εικών του 18ου αιώνος,
Ίδιωτική Συλλογή (78X61 έκ.)

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ ΤΩΝ ΗΜΑΡΤΗΜΕΝΩΝ

Έξ απροσεξίας, τό προηγούμενον τεύχος του περιοδικού μας έφερε τήν άριθμησιν 202-203
άντι του σωστού 204-205.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΕΠΙ ΤΟΙΣ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΟΙΣ

«Οὕτω γάρ ἡγάπησεν ὁ Θεός τὸν κόσμον, ὥστε τὸν οὐρανὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μή ἀπόλυται, ἀλλ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον»

(Ιω. 3, 16).

Ἄδελφοί καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Ἡ ἀνθρωπίνη ψυχή αἰσθάνεται ἐντὸνως τὴν ἀνάγκην νά ἀγαπηθῇ. Ἡ εὐρύτατα διαδεδομένη, ιδίᾳ μεταξὺ τῶν νέων, ἔλλειψις νοήματος εἰς τὴν ζωὴν ὀφείλεται εἰς τὴν ἔλλειψιν τῆς ἀγάπης. Τὸ πλεῖστον τῶν συνανθρώπων μας εἶναι ἐγκλωβισμένον εἰς τὰς ἀτομιστικὰς ἐπιδιώξεις του καὶ ἀναζητεῖ τὴν πλήρωσιν τοῦ κενοῦ τῆς ἀγάπης μέ τὴν ἀπόκτησιν υλικῶν ἀγαθῶν, σαρκικῶν ἀπολαύσεων καὶ ἀνθρωπίνης δόξης. Ἀλλά μέ αὐτὰ δέν γεμίζει τὸ κενόν τῆς ψυχῆς, διότι αὐτή ζητεῖ τὴν προσωπικήν ἀναγνώρισιν, τὴν ἀγάπην.

Ἡ ἀγάπη ὅμως ὑπάρχει ἐν τῷ Θεῷ καὶ συνέχει τὸν κόσμον, ἀναγνωρίζει τὸν καθένα μέ τὸ ὄνομά του καὶ τοῦ προσφέρεται πλουσιοπαρόχως. Ὁ Θεός ἀπό ἀγάπην καὶ μόνον ἐδημιουργήσε τὸ σύμπαν διὰ τοῦ Λόγου Αὐτοῦ, ἵνα πάντες γίνωμεν μέτοχοι τῆς χαρᾶς, ἡ οποία πηγάζει ἀπό τὴν ἐνοποίουν προσωπικήν ἀγάπην.

Ἐν τούτοις ὁ πρωτόπλαστος ἀνθρωπὸς καὶ οἱ ἀπόγονοι του μέχρι στήμερον ἡρνίθησαν τὴν ἀγάπην τοῦ Δημιουργοῦ πρός αὐτούς, ἐξεδίωξαν τὴν ἀγάπην ἀπό τὰς καρδίας των, ἐστράφησαν εἰς τὴν ἀπρόσωπον κτίσιν καὶ ἀνεζήτησαν ἀνεπιτυχῶς τὴν ἀναγνώρισιν τῆς προσωπικῆς ὑπάρξεως των εἰς τὴν ὑπεροχήν καὶ τὴν ἐγωκεντρικήν ἱκανοποίησιν αὐτῶν καὶ ὅχι εἰς τὴν ἀπόδοχήν τῆς προσφερομένης εἰς αὐτούς ἀγάπης καὶ τὴν ἀντιπροσφοράν αὐτῆς. Τό ἀπότελεσμα εἶναι ἡ Δημιουργία κοινωνῶν ἀνταγωνισμοῦ, μίσους καὶ αιμάτων, ὅπως ζῶμεν αὐτά καθημερινῶς.

Ἡ ἀγάπη ὅμως τοῦ Θεοῦ οὐδέποτε ἀκέπιπτε, ἀκόμη καὶ ὅταν ἀπορρίπτεται ἀπό τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ Θεός ἀπό ἀγάπην ἀπέστειλε τὸν Υἱὸν Αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ὡς ἀνθρωπὸν εἰς τὸν κόσμον, ὅχι διὰ νά κρινῃ τὸν ἐν ἀποστασίᾳ κόσμον, ἀλλ ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' Αὐτοῦ (πρβλ. Ιω. 3, 17). Ἔγεννήθη Οὕτος ἐν ταπεινῇ φάτνῃ ὑπὸ τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας, διὰ νά καταδειξῇ ὅτι ἡ Ισχύς καὶ ἡ προβολή καὶ ὁ υλικός πλοῦτος, εἰς τὰ ὅπια ὁ κόσμος ἀναζητεῖ τὴν χαράν καὶ τὴν σωτηρίαν, δέν εἶναι ἡ ἀληθινή πηγὴ ζωῆς καὶ εὐδαιμονίας. Ἡλθεν ὁ Χριστός εἰς τὴν Βηθλεέμ κομίζων ἐκ νέου τοῦ μήνυμα τῆς ἀπρούποθέτου ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρός τὸν ἀνθρωπὸν. Ἐπί δύο χιλιάδας ἔτη εὐαγγελίζεται αυτήν τὴν ἀπέραντον ἀγάπην. Ἡλθεν ὡς βρέφος ἀδύναμον καὶ ἀκίνδυνον, πλήρες ὅμως ἀγάπης, καὶ παρά ταῦτα ἀνημετώπισε τὴν πρόθεσιν σφαγῆς Αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Ηρώδου, ἐκπροσώπου μᾶς ἀνθρωπότητος μισούσης τὴν ἀγάπην, ἀκόμη καὶ ὅταν προσφέρεται ἀπό τὰ ἀθῶα καὶ γαληνιαῖα παιδικά βλέμματα.

Πολλοὶ τῶν σημερινῶν χριστιανῶν, ἐσφαλμένων δεσδημένων περὶ τοῦ Θεοῦ ὡς αὐστηροῦ κριτοῦ, ἀντί ὡς στοργικοῦ πατρός ἀναμένοντος με ἀγάπην καὶ συγχώρησιν τὴν ἐπιστροφήν τοῦ ἀσώτου, ἀπεμακρύνθησαν τοῦ ἐνσαρκωθέντος Θεοῦ Ιησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Λόγου καὶ ἀπαγάγματος τοῦ Θεοῦ Πατρός, καὶ τοῦ ὄμοιουσίου αὐτοῖς Ἅγιου Πνεύματος, τῆς ζωοποιοῦ καὶ ἀγαπώσης

Τριάδος, καὶ οὕτω κατέστησαν τὴν κοινωνίαν αὐτῶν ἐκκοσμικεύμενην, μή ἔχουσαν εἰς Θεόν ἐλπίδα καὶ γνησίαν ἀγάπην. Καταφεύγουν εἰς ὑποκατάστατα τῆς θείας ἀγάπης, στηρίζοντες τάς ἐλπίδας αὐτῶν εἰς ἐγκοσμίους δυνάμεις, εἰς ἐπεκτάσεις ἔξουσιῶν, εἰς αὔξησην πλούτου, εἰς ὑποδούλωσεις λαῶν, εἰς παγκοσμιοποίησιν τοῦ ἡμερού των, εἰς διάδοσιν ἀντιθέων ἰδεῶν, εἰς ἀγνόησιν καὶ ἀπάθησιν τοῦ θανάτου καὶ εἰς πάντα ἐν γένει ὄσα φαντάζονται ὡς λυτρωτικά τοῦ ἄγχους αὐτῶν ἐναντὶ τοῦ ἀδειέσδου μιᾶς ζωῆς χωρὶς ἀγάπην. Μή εὐρίσκοντες δέ εἰς αὐτά λύτρωσιν πολλοὶ αὐτοκτονοῦν, ἀρνούμενοι τὴν ζωήν, τὸ μέγα δῶρον τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν ἀνθρωπον.

Ἐν τούτοις, ἀδελφοί καὶ τέκνα ἡγαπημένα, ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀναμφισβήτητος καὶ παροῦσα. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ιησοῦς Χριστός ἀναμένει νά γεννηθῇ εἰς τὴν καρδίαν ἐκάστου διά νά φέρῃ εἰς αὐτήν τὸ νόημα τῆς ζωῆς. Αὐτό εἶνα ὅτι εἰμεθα ἀγαπητοί τοῦ Θεοῦ, προωρισμένοι νά χαιράμεθα τὴν ζωήν ἐν ἀμοιβαίᾳ ἀγάπη καὶ νά αἰσθανάμεθα τὴν πληρότητα τῆς ὑπάρξεως μας εἰς τὸ γενονός τῆς κοινωνίας μας ἐν ἀγάπῃ μέ τὸν Ιησοῦν Χριστόν, τὸν σαρκωθέντα Θεόν, καὶ μέ όλους τούς ἀνθρώπους καὶ ὅλας τὰς ἀγαθὰς προσωπικάς ὑπάρξεις. «Εὐλογητός ὁ Θεός καὶ πατήρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, ὁ εύλογός τας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ, καθὼς καὶ ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ πρό καταβολῆς κόσμου εἶναι ἡμᾶς ἀγίους καὶ ἀμάρους κατενώπιον αὐτοῦ, ἐν ἀγάπῃ» (Εφ. 1, 3-4).

Τό θεμέλιον καὶ τό ἐπιστέγασμα, ἡ ἀρχή καὶ τό τέλος, τό Ἀλφα καὶ τό Ὁμέγα τῆς Δημιουργίας εἶναι ἡ ἀγάπη.

Τό μυστήριον τῆς φάτνης καὶ τοῦ σταυροῦ, τῆς γεννήσεως τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς ἀναλήψεως καὶ πάσης ἐν γένει τῆς ἐπί γῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ ἀγάπη. Ὁ κατά τὴν Γέννησιν ψαλλόμενος ὑμνος τῶν ἀγγέλων, «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπί γῆς εἰρήνῃ ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίᾳ» εἶναι ἀπόρροια τοῦ θαυμασμοῦ αὐτῶν ἐμπρός εἰς τὴν ἀσύλληπτην ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀνοχή τοῦ Χριστοῦ διά τὴν σταύρωσίν Του ὑπὸ τῶν παρανόμων δέν εἶναι ἀποτέλεσμα ἀδυναμίας Αὐτοῦ, ἀπαραδέκτου διά τὴν παντοδυναμίαν Αὐτοῦ, ἀλλά τῆς ἀπέιρου ἀγάπης Του. Πᾶσαι αἱ ἐνέργειαι τοῦ Θεοῦ εἶναι πλήρεις ἀγάπης δὲ ἔκαστον προσωπικῶς ἀνθρωπον.

Ἄς ἐγκαταλείψωμεν, λοιπόν, ἀγαπητοί ἀδελφοί καὶ τέκνα, τὴν πορείαν πρός τὴν ἐκκοσμικευτὸν καὶ ἄς ἐπιστρέψωμεν ἐν μετανοίᾳ εἰς τὸν Πατέρα μας Θεόν καὶ τὸν ἐν φάτνῃ γεννηθέντα ὡς ἀδελφόν μας Ιησοῦν Χριστόν, τὸν ἐλθόντα εἰς τὴν γῆν ἐξ ἀγάπης πρός ἡμᾶς τοὺς πλανηθέντας καὶ ἀπομακρυθέντας Αὐτοῦ. Ἡ ἀγάπη Του πρός ἡμᾶς εἶναι βεβαία. Πλησίον Του δέν υπάρχει φόβος, ἀλλά συγχώρησις, εἰρήνη καὶ χαρά.

Τούτου ἡ χάρις, ἡ εὐλογία καὶ τὸ πλούσιον ἐλεος εἴησαν μεθ' ὑμῶν τὰς ἀγίας αὐτάς ἐορτάς τοῦ Δωδεκαπτού καὶ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ὑμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Φανάριον, Χριστούγεννα 2005
‘Ο Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαίος,
διάπιρος πρός Θεόν εύχεταις

Ο ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

ΕΙΣ ΚΙΕΒΟΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ

1. Έκθεσις περί της έπισκεψεως

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Διά της παρούσης προάγομαι ινα εύσεβάστως ύποβάλω Υμῖν ̄εκθεσιν περί της εἰς Κίεβον μεταβάσεως μου, ώς ἐκπροσώπου της Υμετέρας Παναγιότητος, διά τάς διημέρους Ἐορταστικάς Ἐκδηλώσεις ἐπί τῇ ἐβδομηκονταετίᾳ τῶν γενεθλίων τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κιέβου κ. Βλαδιμήρου, τελεσθείσας ἐν τῇ ἐν Κιέβῳ ἔδρᾳ αὐτοῦ ἀπό 22ας-24ης Νοεμβρίου ἐ.ἔ.

1. Ανεχώρησα ἐκ Λονδίνου διά Κίεβον τάς πρωινάς ὥρας τῆς Δευτέρας, 21ης Νοεμβρίου ἐ.ἔ., ἀφιχθην δέ εἰς Κίεβον τὴν 1.30 μμ. τῆς ἴδιας ἡμέρας, ἐνθα μέ υπεδέχθησαν ὁ Ἐπίσκοπος Φίλιππος καὶ ὁ πρωτοπρεσβύτερος Νικόλαος, διευθυντής τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας Κιέβου, καὶ ἄλλοι ἐκπρόσωποι τοῦ Μητροπολίτου, οἵτινες καὶ μέ συνόδευσαν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον Kiev, πλησίον τοῦ Οὐκρανικοῦ Κοινοβουλίου καὶ τῆς Λαύρας, εύρισκομένων ἀμφοτέρων ἐν τῷ κέντρῳ τῆς πόλεως. Κατά τὴν διάρκειαν τῆς μετ' αὐτῶν ἐπικοινωνίας μου ἐπληροφορήθην λεπτομερείας περὶ τε τῆς μακρᾶς καὶ πολυτίμου διακονίας τοῦ τιμωμένου Μητροπολίτου κατ' ἀρχάς εἰς Φιλλανδίαν καὶ ἀπό τοῦ 1992/3 εἰς Κίεβον, ώς καὶ περὶ τῶν πολλαπλῶν προβλημάτων, ἄτινα μαστίζουν τὴν ώς μή ὠφειλε διηρημένην Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Οὐκρανίας.

2. Ως λίαν καλῶς γνωρίζετε, τά βασικά προβλήματα, ἄτινα ἀντιμετωπίζει ή ἐν Οὐκρανίᾳ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι ή δρᾶσις τοῦ αὐτοαποκαλουμένου Πατριάρχου Οὐκρανίας Φιλαρέτου, ὃν φαίνεται ὅτι στηρίζει καὶ υποστηρίζει ἐμμέσως τὸ ἐπίσημον Κράτος - ὅπερ καὶ ἔχει ἐπί μακρόν ἰδιοποιηθεῖ τὴν τεραστίαν ἐκκλησιαστικήν περιουσίαν τῆς Οὐκρανικῆς Ἐκκλησίας - ἀφ' ἐτέρου δέ οἱ Ούνται, οἱ Ρωμαιοκαθολικοί, οἱ Προτεστάνται καὶ αἱ λοιπαὶ αἱρετικαὶ παραφύδες, αἵτινες κατέκλυσαν τὴν χώρα μετά τὴν πτῶσιν τοῦ Κομμουνισμοῦ.

3. Ἡ Οὐκρανική Ἐκκλησία εἶναι αὐτοσυντήρητος καὶ οὐδεμίαν λαμβάνει οἰκονομικήν ἐνίσχυσιν ἐκ τῆς Πολιτείας, διό καὶ ἡ ἐντονος προσπάθεια τῆς Ἐκκλησίας, καὶ δή τοῦ Μητροπολίτου κ. Βλαδιμήρου, περὶ ἀνακτήσεως τῆς κατασχεθείσης ὑπό τοῦ Κράτους κατά τὴν διάρκειαν τοῦ Κομμουνισμοῦ τεραστίας ταύτης ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας. Ἐπίσης καταβάλλονται ἐντονοι προσπάθειαι διά τὴν εἰσαγωγήν τῆς διδασκαλίας τῶν θρησκευτικῶν εἰς τὰ Δημόσια Σχολεῖα.

4. Σημειωτέον, ὅμως, ἐνταῦθα ὅτι ὁ Ὁρθόδοξος πληθυσμός τῆς Οὐκρανίας εἶναι λίαν θρησκευόμενος, παραπτεῖται δέ μεγάλῃ ἐφεσις ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν εἴτε ὅπως χειροτονηθῶσιν οἱ ἄνδρες, εἴτε ἀνδρες καὶ γυναίκες ὅπως μονάσωσιν εἰς νεοτεύκτους ἢ εἰς ἐπιδιορθωθείσας Ἱεράς Μονάς, αἵτινες ἀνήκουν μέν - ώς καὶ οἱ λοιποί ναοί - εἰς τὸ Κράτος, ὑπενοικιάζονται, ὅμως, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διά τάς λατρευτικάς ἀνάγκας τῶν ἀριθμητικῶν συνεχῶν αὐξανομένων πιστῶν.

5. Ἡ ὑπόδοχή καὶ φιλοξενία πρός ἀπαντας τούς προσκεκλημένους Ἀρχιερεῖς καὶ λοιπούς ἐκπρόσωπους τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὑπῆρξαν δαψιλεῖς καὶ λίαν συγκινητικαί. Παρέστησαν δέ ἐκπρόσωποι ἐξ ὅλων τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχείων καὶ Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, πλήν της Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου λόγω τῆς γνωστῆς ἀσθενείας τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ. Χρυσοστόμου. Πλήν δέ τῶν Ὁρθοδόξων, προσεκλήθησαν καὶ ἐκπρόσωποι τῶν ἄλλων Ὄμολογιῶν καὶ τῶν Μουσουλμάνων καὶ Ιουδαίων τῆς χώρας. Τόν γράφοντα, μάλιστα, ώς ἐκπρόσωπον τῆς Υμετέρας Παναγιότητος, ὁ τιμωμένος Ἀρχιερεὺς ἰδιαιτέρως ἐφρόντισε καὶ ἐτοποθέτησε, κατά τὴν διάρκειαν τῆς πανηγυρικῆς τελετῆς ἐν τῷ εύρισκομένῳ ἐν τοῖς χώροις τῆς Λαύρας Ναῷ, ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, ἐνῶ τὸν Μητροπολίτην Smolensk κ. Κύριλλον, ώς ἐκπρόσωπον τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, ἐξ εὐωνύμων. Αἱ Ἐορταστικαὶ δέ αὗται ἐκδηλώσεις ὑπῆρξαν ἐντυπωσιακαὶ καὶ ἡ συμμετοχή τοῦ λαοῦ καὶ τῶν Ἀρχόντων

καθολική. Έκτός των Πανυγηρικών Ἀκολουθιῶν - τοῦ Μεγάλου Ἐσπερινοῦ, τοῦ Ὁρθρου καὶ τῆς Θείας Λειτουργίας - εἰς τάς ὁποίας ἐλαβαν μέρος 82 Ἀρχιερεῖς, 22 Ἱερεῖς, 8 Διάκονοι, ὡργανώθησαν μεγάλα δεῖπνα καὶ δεξιώσεις διανθισμένα μετά καλλιτεχνικοῦ προγράμματος μουσικῆς καὶ φωλαριδίας, ἀτινα ἔξετελέσθησαν ὑπό διαφόρων χορωδιῶν τοῦ Δήμου, τοῦ Κράτους καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ὡς καὶ προσφωνήσεων πρός τὸν τιμώμενον Ἱεράρχην, ὅστις, παρά τὸ ἐπισφαλές τῆς ὑγείας αὐτοῦ, συμμετεῖχε αὐτοπροσώπως καὶ ἔξεφραζε ποικιλοτρόπως τὴν χαράν του διά τάς γενομένας χάριν αὐτοῦ τιμητικάς καὶ πανηγυρικάς ἐκδηλώσεις, προσέφερεν δέ πρός ἀπαντας τούς Ἀρχιερεῖς καὶ τούς Προκαθημένους ὅλων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, οἵτινες ἔξεπρωσαν διά τὴν συμμετοχήν τῆς Μητρός ἡμῶν Ἐκκλησίας εἰς τούς ἑορτασμούς καὶ μέ παρεκάλεσεν ὅπως διαβιβάσω εἰς τὴν Ὑμετέραν Σεπτήν Παναγιότητα τὸν σεβασμόν καὶ τὴν ἀδελφικήν αὐτοῦ ἀγάπην καὶ τιμήν ἣν τρέφει πρός τὸ πρόσωπον Ὑμῶν.

6. Ἡ παρουσία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Smolensk κ. Κυρίλλου καὶ ἡ ἐνεργός συμμετοχή αὐτοῦ εἰς τούς ἐν λόγῳ ἑορτασμούς ὑπῆρξε λίαν ἐκδηλος. Ἰδαιτέρως δέ ἔξεφρασεν οὕτος τὴν εὐαρέσκειαν αὐτοῦ διά τὴν συμμετοχήν τῆς Μητρός ἡμῶν Ἐκκλησίας εἰς τούς ἑορτασμούς καὶ μέ παρεκάλεσεν ὅπως διαβιβάσω εἰς τὴν Ὑμετέραν Σεπτήν Παναγιότητα τὸν σεβασμόν καὶ τὴν ἀδελφικήν αὐτοῦ ἀγάπην καὶ τιμήν ἣν τρέφει πρός τὸ πρόσωπον Ὑμῶν.

Γενικῶς δέ εἰπεῖν οἱ ἑορτασμοί οὗτοι ἐγένοντο οὐχί μόνον ἵνα τιμηθῇ ὁ Προϊστάμενος τῆς Οὐκρανικῆς Ἐκκλησίας κ. Βλαδίμηρος, ἀλλά ἵνα τονωθῇ τὸ θρησκευτικόν αἴσθημα τοῦ Ὁρθοδόξου Λαοῦ τῆς Οὐκρανίας καὶ τονισθοῦν οἱ ἀδιάρρηκτοι δεσμοί μεταξύ τῶν λοιπῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν Σλαυικῶν, καὶ δή τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας καὶ Οὐκρανίας. Φαίνεται πάντως ὅτι εἶναι δύσκολος, ἀν μή ἀδύνατος, ἡ παντελής ἀνεξαρτητοποίησις τῆς Οὐκρανίας καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ ἀνακήρυξις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Οὐκρανίας εἰς Αὐτοκέφαλον, διότι κατά κάποιον τρόπον αἱ σχέσεις τῶν δύο χωρῶν, Ρωσίας καὶ Οὐκρανίας, ἔχουν τὸ σύνδρομον τοῦ Οιδιποδείου συμπλέγματος.

Ταῦτα καθηκόντως ἀναφέρω Ὑμῖν καὶ, ἔχαιτούμενος Ὑμετέρας Θεοπειθεῖς εὐχάς καὶ εὐλογίας, διατελῶ μετά τῆς ἐν Κυρίῳ ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ.

Ἐν Λονδίνῳ τῇ 5 Δεκεμβρίου 2005

2. Προσφώνησις πρός τὸν Μητροπολίτην Κιέβου κ. Βλαδίμηρον

Σεβασμιώτατε καὶ ἀγαπητέ "Ἄγιε ἀδελφέ,

Μετά πολλῆς χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης μεταφέρω τὸν ἀδελφικόν χαιρετισμόν τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ ἡμῶν Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, τὸν ὅποιον ἔχω τὴν τιμὴν νά ἐκπροσωπῶ εἰς τοὺς ἑορτασμούς τῆς 70ετηρίδος σας.

Χαίρω διότι διά δευτέραν φοράν ἐπισκέπτομαι τὴν ὡραίαν καὶ ιστορικήν χώραν σας, ἡ ὁποία ἐλαβε ἀπό τὴν Κωνσταντινούπολιν τὴν Ὁρθόδοξο Χριστιανικήν πίστιν πρὶν ἀπό δέκα καὶ πλέον αἰῶνας καὶ τὴν διαφυλάττει καὶ τὴν ἐμπλουτίζει μέ τὴν πίστιν καὶ μέ τὴν εύσεβειαν τοῦ λαοῦ της μέχρι καὶ σήμερον.

Ἡλθαμεν, Σεβασμιώτατε "Ἄγιε ἀδελφέ, ἵνα μοιρασθῶμεν τὴν ιδικήν σας δικαιολογημένην χαράν διά τὴν συμπλήρωσιν 70ετίας ἀπό τῆς γεννήσεώς σας. Ὁ Ἀγιος Θεός σας ἡξίωσε νά φθάσετε τὰ βιβλικά χρόνια καὶ ἀπό τῆς ὑψηλῆς αὐτῆς ἀρχιερατείας νά ποιμαίνετε τὸν λαόν τῆς ιστορικῆς πόλεως τοῦ Κιέβου καὶ ὀλοκλήρου τῆς Οὐκρανίας, ἡτις συνεχίζει τὴν ιστορικήν της πορείαν ὑστερα ἀπό τάς τόσας περιπετείας τῶν τελευταίων χρόνων.

Ἡ Μητέρα Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως συμμερίζεται τάς ἀγνώσιας σας διά τὴν σημερινήν κατάστασιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς χώρας σας καὶ προσεύχεται εἰς τὸν Ἀρχηγόν τῆς πίστεως καὶ τελειωτήν τῆς ζωῆς ἡμῶν, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, διά τὴν ταχεῖαν ἀποκατάστασιν τῆς ἐνότητος καὶ τῆς ειρήνης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Οὐκρανίας.

Σᾶς μεταφέρω τὸν ἀδελφικόν ἀσπασμόν καὶ τὴν Πατριαρχικήν εὐλογίαν ὑπέρ τῆς πολυτίμου ὑγείας σας, τῆς προόδου τοῦ Οὐκρανικοῦ λαοῦ, τῶν Ἀρχόντων, τοῦ Κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ καὶ εὐχόμαι ὅπως ὁ Κύριος σας χαρίζει ἔτη πολλά, ὑγιεινά καὶ ειρηνικά ἵνα διακονήτε τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Οὐκρανίας ὥστε νά γνωρίση νέας ἡμέρας προόδου καὶ δόξης καὶ ειρήνης καὶ εύτυχιας. Ἀμήν.

Κιέβον, 22 Νοεμβρίου 2005

Χαιρετισμός τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου στὶ συγκέντρωση τῶν Κληρικῶν-Συγγραφέων τοῦ γραπτοῦ καὶ προφορικοῦ Κηρύγματος

Τό κήρυγμα εἶναι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ὅπως μᾶς τὸν παρέδωσε ἡ γραπτή παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι δηλαδὴ ἡ Παλαιά καὶ Καινὴ Διαθήκη. Γι' αὐτὸν εἶμαστε ὑποχρεωμένοι συνεχῶς νά μελετοῦμε τό λόγο τοῦ Θεοῦ, νά παρακολουθοῦμε καὶ νά σπουδάζουμε ἐκείνους τοὺς ἵερους ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἀκόμα, οἱ ὄποιοι τόν διερμήνευσαν μέ τή γραφή τους, μέ τή γνώση τους, μέ τή ζωὴ τους καὶ μέ τή βαθεῖα πίστη τους. Γι' αὐτὸν ἡ συνεχής μελέτη τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ εἶναι ἐκ τῶν ὠν οὐκ ἀνευ γιά ἔνα Κληρικό πού θά βγαίνει στόν ἄμβωνα νά τόν κηρύττει εὐκαίρως καὶ ἀκάρως. Γιατί πρέπει νά ἐπαναλάβουμε ὅτι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι πνευματική τροφή γιά τόν ἀνθρώπο, γιά τόν χριστιανό, ὁ ὄποιος τόν κατέχει, τόν σέβεται, τόν ἀγαπᾷ, τόν κάνει πράξη καὶ καθημερινό βίωμα.

Πρέπει νά ποῦμε ἀκόμα ὅτι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι δῶρο καὶ εὐλογία πρός τόν ἀνθρώπον, εἶναι ὁ καθημερινός ἄρτος τῆς ζωῆς γιά νά τρέφει τόν ἀνθρώπο ὥστε νά καταρτίζεται καὶ μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ νά γίνει μελος τῆς βασιλείας του. Συνεπῶς τοῦτα τά δῶρα, οἱ ἀνθρώποι, ἡ Ἐκκλησία καλύτερα, συνεχῶς τά διδάσκει καὶ τά προσφέρει, ὅπως λέγει καὶ ἡ θεία λειτουργία «τά σά ἐκ τῶν σῶν σοί προσφέρομεν κατά πάντα καὶ διά πάντα». Ἡ Ἐκκλησία, ἡ προσευχομένη καὶ ἡ λατρεύουσα Ἐκκλησία, ἡ πιστεύουσα Ἐκκλησία, μέ τήν πείρα τῆς, μέ τήν πίστη τῆς, μέ τούς ἀγῶνες τῆς, μέ τή θυσιασμένη ἀγάπη τῆς ἐργάζεται καὶ παρουσιάζει καὶ διακηρύσσει μέ τήν σκέψη τῆς τόν νοῦν τοῦ Θεοῦ, ὅπως αὐτός διατυπώθηκε στήν Ἀγία Γραφή.

Γι' αὐτό ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἔγινε ιστορία, παράδοση, ἔγινε τέχνη, ἔγινε τρόπος ζωῆς, ἔγινε ποίηση-ύμνολογία, ἔγινε κανόνας καὶ πράξη τῆς Ἐκκλησίας. Πολύ δέ εὔστοχα ἐλέχθη ὅτι ἡ Ἀγία Γραφή εἶναι ἡ καρδιά τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὄποια διατηρεῖ τό σῶμα στή ζωῆ, τό ἀναζωογονεῖ, τό κινεῖ καὶ τό κατευθύνει στόν προορισμό του.

Σήμερα μαζευτήκαμε, ἀγαπητοί πατέρες, γιά νά συσκεφθοῦμε μαζὶ γιά τή διακονία τοῦ λόγου, πῶς δηλαδὴ θά πρέπει καλύτερα νά τήν προσφέρουμε στούς πιστούς μας. Αὐτό εἶναι τό ζητούμενο. Δέν ἀρκεῖ μόνο ὁ ζῆλος, δέν ἀρκεῖ μόνο ἡ ἐμπειρία, χρειάζεται καὶ ἡ σπουδὴ καὶ ἡ τέχνη. Οἱ Μεγάλοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἐπαιρναν μαθήματα ἀπό τούς ἀρχαίους ἐρμηνευτές τῆς κλασικῆς γραμματείας, τῆς ποίησης καὶ τῆς τραγωδίας, ἐδιδάσκοντο ἀπό τούς μεγάλους

ρήτορες τῆς ἀρχαίοτητος, τούς ὅποίους ἐμελέτησαν μετ' ἐπιστήμης καὶ σοφίας.

Εἶναι δέ κατά συνέπεια ἀπαραίτητη καὶ ἡ μελέτη τῆς ύμνολογίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ζωῆς τῶν Ἅγιων. Ἀπαραίτητα μάλιστα πρέπει νά παρακολουθοῦμε τί γίνεται γύρω μας καὶ σάν τίς μέλισσες νά διαλέγουμε τήν γύρη, γιά νά κάνουμε τό καλύτερο καὶ γλυκύτερο μέλι. Γι' αὐτό καὶ ἡ προετοιμασία τοῦ κηρύγματος καὶ τοῦ προφορικοῦ καὶ τοῦ γραπτοῦ, χρειάζεται κόπο καὶ γνώση, χρειάζεται προσευχή καὶ πίστη, γιατί τό κήρυγμα πρέπει νά εἶναι καρπός προσευχῆς, ἀγάπης καὶ ἱεροῦ ἐνθουσιασμοῦ γιά νά μεταδίδουμε δυνατά, σωστά, ἀποστολικά καὶ μισταγωγικά τίς θεῖες ἀλήθειες πού λάβαμε ἀπό τόν οὐρανό.

Οἱ Πατέρες, λοιπόν, οἱ δάσκαλοι τοῦ κηρύγματος, ἡ συνεχής ἀσκηση νά διατυπώνουμε γραπτά καὶ προφορικά τά θεῖα νοήματα εἶναι βασικό καθῆκον καὶ ὑποχρέωσή μας. Τό ἐορτολόγιο τῆς Ἐκκλησίας, ειδικά τήν περίοδο τῶν Νηστειῶν τῶν Χριστουγέννων, τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς καὶ τοῦ Πάσχα καὶ γενικότερα τοῦ λειτουργικοῦ κύκλου τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νά τό ἔχουμε πάντοτε μπροστά μας γιά νά παντρεύουμε, νά συνδέουμε τήν παράδοση μέ τήν σύγχρονη πραγματικότητα, νά συνδέουμε τό λόγο τοῦ Θεοῦ μέ τά βιώματα καὶ τήν πράξη τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως αὐτή διατυπώνεται στή Θεία Λειτουργία, στήν ύμνολογία καὶ στήν ἀγιογραφία, τήν εἰκονογραφία καὶ τούς βίους τῶν Ἅγιων.

“Ομως δέν πρέπει νά μένουμε ξένοι πρός τούς διάφορους τρόπους πού χρησιμοποιεῖ ἡ Θεολογία-ύμνος Ἐκκλησία γιά τήν διερμήνευση τοῦ Θείου λόγου. Συνεχῶς ἡ Ἐκκλησία θεολογεῖ ἀπό τούς ἀποστολικούς χρόνους μέχρι καὶ τούτη τήν ὥρα. Καὶ, παρόλο πού ἡ Ἐκκλησία εἶναι διηρημένη σέ διάφορες ἐπιμέρους Ἐκκλησίες καὶ Κοινότητες, ἐντούτοις θεολογεῖ καὶ ἔχει τόν Θείον Λόγον καθημερινά στή διακονία καὶ τήν ἀποστολή τῆς. Σήμερα ἡ θεολογία δέν εἶναι όμολογι-ακή, ἀλλά προσπαθεῖ νά γίνει πατερική, παραδοσιακή, καλλιεργεῖ τήν καθολικότητα καὶ τήν συμφιλίωση τοῦ διηρημένου Χριστιανισμοῦ καὶ συνεπῶς ἀντλεῖ ἀπό τίς πηγές καὶ τήν ιστορία μαθήματα. Γι' αὐτό καὶ παίρνει ὅπο δύος, ἀλλά καὶ δύοις καὶ πρός δύος τίς κατευθύνσεις τοῦ διηρημένου χριστιανισμοῦ.

Λονδίνο, 28 Νοεμβρίου 2005

ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ
Η ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ
ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ
ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ, Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ

Αγαπητοί Όμογενεῖς καὶ φίλοι ἀκροατές,

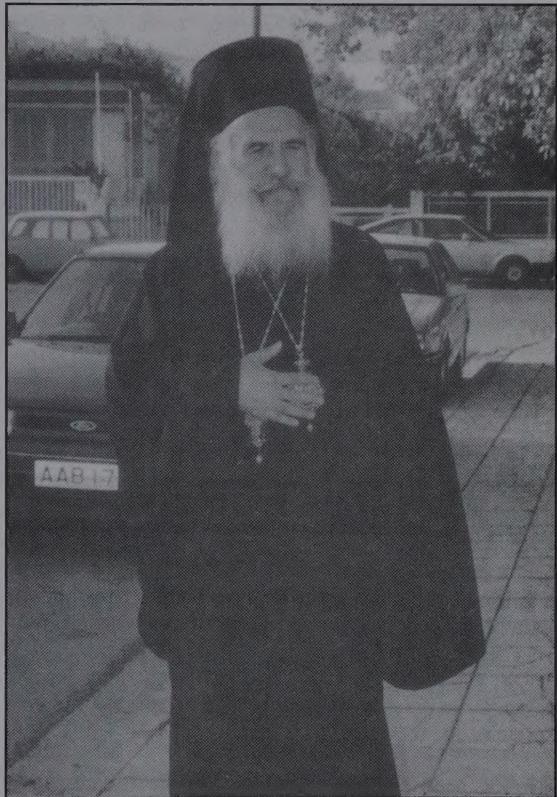
Μέ ιδιαίτερη χαρά εύρισκομαι ἀπόφει μαζί σας γιά νά μιλήσω μέσα στά πλαίσια τῶν δραστηριοτήτων τοῦ Ἀνοιχτοῦ Πανεπιστημίου, τό ὅποιο λειτουργεῖ στό Λονδίνο σέ συνεργασία μέ τήν Ἑλληνική Κυπριακή Ἀδελφότητα στούς χώρους της.

“Οπως ἔχετε ἥδη πληροφορηθεῖ, τό θέμα τῆς ὥμιλίας εἶναι: Ἡ Ἀρχιεπισκοπή Θυατείρων καὶ Μεγάλης Βρετανίας, συνοπτική ιστορία, ἡ προσφορά καὶ τό μέλλον της.

Ἐν πρώτοις, θά ἥθελα νά ἀναφερθῶ εἰς τά Θυάτειρα. Τό ὄνομα ἀνήκει εἰς τήν ιστορική πόλη Θυάτειρα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἡ ὅποια ιδρύθηκε κατά τούς προχριστιανικούς χρόνους ἀπό τούς διαδόχους τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ εἶναι γνωστή ἰδιαίτερα ἀπό τήν Καινή Διαθήκη. Τό βιβλίο τῆς Ἀποκαλύψεως ἀναφέρεται εἰς τόν ἄγγελο τῆς Πόλεως, δηλαδή τόν Ἐπίσκοπό της. Ἡ Ἀποκάλυψις ἀναφέρεται σ' ὅλους τούς «Ἄγγέλους» Ἐπισκόπους τῶν Ἐπτά Ἐκκλησιῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Τό σχετικό κείμενο πού ἀναφέρεται στά Θυάτειρα, βρίσκεται στό βιβλίο τῆς Ἀποκαλύψεως, κεφ. B, 18-29.

Γιά τά Θυάτειρα ἀναφέρεται ἐπίσης καὶ τό βιβλίο τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων, πού περιγράφει τή βάπτιση τῆς πορφυροπόλιδος Λυδίας, ἡ ὅποια εύρισκόμενη εἰς τούς Φιλίππους τῆς Μακεδονίας συνάντησε τόν Ἀπ. Παῦλο καὶ τούς συνεργάτες του ἀποστόλους Τιμόθεο, Σίλα καὶ Λουκᾶ, οἱ ὅποιοι ἀρχισαν γιά πρώτη φορά τό ιεραποστολικό τους ἔργο στή Μακεδονία. Ἐκεὶ ἐβαπτίσθη ἡ Λυδία καὶ στή συνέχεια κάλεσε καὶ φιλοξένησε στό σπίτι της τούς μεγάλους αὐτούς Εὐαγγελιστές τῆς Μακεδονίας. Τό σχετικό κείμενο ἀνήκει στόν ιστορικό τῆς Ἐκκλησίας Εὐαγγελιστή Λουκᾶ στό βιβλίο τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων. (κεφ. ΙΣΤ, 14-15)

Ἀπό τά πιό πάνω συμπεραίνουμε ὅτι τά Θυάτειρα, ἡ πόλις αὐτή τῆς Λυδίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, μαζί μέ τήν ὑπόλοιπη περιοχή, ἐδέχθη τό μήνυμα τοῦ Εὐαγγελίου ἀπό τά πρῶτα χρόνια τοῦ Χριστιανισμοῦ μέ τό ιεραποστολικό ἔργο τῶν Ἀποστόλων Ἀνδρέου, Παύλου, Ἰωάννου καὶ τῶν μαθητῶν τους. Γ' αὐτό ἐνωρίς τά Θυάτειρα ὄργανώθηκαν σέ Ἐπισκοπή. Τά Θυάτειρα, ὅπως ἥδη ἀνάφερα, εἶναι μία ἀπό τίς ἐπτά

πόλεις τῆς Ἀποκαλύψεως, πρός τίς ὅποιες ἀπηύθυνε τά σχετικά γράμματα ὁ ιερός Εὐαγγελιστής Ἰωάννης. Τά γράμματα αὐτά ἀποτελοῦν τήν εισαγωγή τοῦ μυστηριώδους καὶ ἀποκαλυπτικοῦ βιβλίου τῆς Ἀποκαλύψεως, τό ὅποιο εἶναι τό τελευταῖο βιβλίο τῆς Καινῆς Διαθήκης. Τό σχετικό κείμενο βρίσκεται στό βιβλίο τῆς Ἀποκαλύψεως. (Κεφ. A, 10-11)

Γιά τούτη τήν πόλη ἔχουμε γραπτές πληροφορίες ὅτι τόν 3ο μ.Χ. αἰῶνα, ἐπί Δεκίου τοῦ Αύτοκράτορος, 250 μ.Χ., ἐμπρτύρησαν ὁ Ἐπίσκοπός της Κάρπος, ὁ Διάκονος Πάπυλος καὶ ὁ ὑπηρέτης αὐτῶν Ἀγαθόδωρος καὶ ἡ ἀδελφή του Ἀγαθονίκη, τῶν ὅποιων ἡ Ἐκκλησία ἔστρατε τήν μακαρία μνήμη στίς 13 Ὁκτωβρίου κάθε χρόνο.

Ἐκκλησιαστικές πηγές ἀναφέρουν ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Πόλεως Θυατείρων ἐλαβαν μέρος σέ πολλές Οἰκουμενικές Συνόδους: Εἰς τήν Α' Οἰκουμενι-

κή Σύνοδο το 325 ό 'Επισκοπος Σάων, εις τήν Γ' το 431 ό 'Επισκοπος Φώσκος, εις τήν Δ' το 451 ό 'Επισκοπος Διαμόνιος, εις τήν Ζ' το 787 ό 'Ιερεύς Ισώνης άπό μέρους του Επισκόπου και εις τήν Σύνοδο τού 879 έπι πατριάρχου Φωτίου παρευρέθη ό 'Επισκοπος Βασίλειος, δείγμα πού φανερώνει ότι ύπηρξε καλά όργανωμένη και άνθοῦσα Επισκοπή. Φαίνεται ότι η πρόοδος αυτή συνεχίστηκε και στους κατοπινούς Βυζαντινούς χρόνους. Δυστυχώς δέν έχουμε πληροφορίες γι' αυτή τήν περίοδο. Θά πρέπει ίσως στό μέλλον νά άναθέσουμε σέ κάποιον ειδικό νά συγγράψει μιά μονογραφία γιά τήν Έκκλησία τῶν Θυατείρων άπό τούς άρχαιοτάτους χρόνους μέχρι σήμερον. Πρέπει έπισης νά σημειώσουμε ότι ή πόλις αυτή ήταν φημισμένη για τά πολυτελή ένδυματα και τούς μαργαρίτες, τούς όποιους οι κάτοικοι έπειεργάζοντο και τούς έξηγαγαν σ' όλη τήν Βυζαντινή Αύτοκρατορία. Γι' αυτό και ή Λυδία, τήν όποια ό 'Απόστολος Παῦλος έβάπτισε στούς Φιλίππους, ήταν γνωστή ώς Πορφυροπώλις.

Πρός το τέλος τοῦ 13ου αιώνος ή πόλις τῶν Θυατείρων και ή περιοχή κατελήφθη άπό τούς Τούρκους και έτοι διεκόπη ή πρόοδος και ή χριστιανική παράδοση. Περιηγητής, ό όποιος έπισκεψήθηκε τήν πόλη και τήν περιοχή τόν 17ο αιώνα, άναφέρει ότι αυτή ήτο τελείως έξισλαμισμένη, δέν ύπηρχαν Χριστιανοί. "Ομως, άπό τόν 17ο - 18ο αιώνα πολλοί Χριστιανοί άπό τά νησιά τοῦ Αιγαίου, κυρίως άπό τά Κύθηρα, έγκαταστάθηκαν στήν περιοχή. "Ετοι ἄρχισε νά όργανώνεται, νά μεγαλώνει και νά αὔξανεται ή έκει Χριστιανική κοινότητα. Τόν Ιούνιο τοῦ ἔτους 1920 τά έλληνικά στρατεύματα κατέλαβαν τά Θυάτειρα και τήν περιοχή. "Οταν οι Τούρκοι κατά τήν διάρκεια τής Μικρασιατικής Έκστρατείας τόν 1922 άνακατέλαβαν τήν πόλη, αυτή είχε περί τους 5 ή 10 χιλιάδες Χριστιανούς Όρθοδοξους και 2 χιλιάδες 'Αρμενίους, οι όποιοι παρέμειναν στήν πόλη τους ύστερα άπό προτροπή τοῦ συνοίκου ισαρίθμου τουρκικοῦ στοιχείου. "Οταν τελικά άποχώρησε ό 'Ελληνικός Στρατός και μπήκαν τά τουρκικά στίφη, τότε κατέσφαξαν τούς πάντες, 'Ελληνες και 'Αρμενίους και έτοι έρημωμάθηκε ή Βιβλική αυτή Έκκλησία και ό άγγελος τής Άποκαλύψεως μετατέθηκε άπό τή Μικρά Ασία εις τή Δυτική Εύρωπη, εις τό Λονδίνο, τήν πρωτεύουσα τής τότε Βρετανικής Αύτοκρατορίας. "Ετοι έληξε τόσο τραγικά μιά περιφανής ιστορία τής Έκκλησίας τῶν Θυατείρων, ή όποια εύτύχησε νά άναφέρεται εις τήν Καινή Διαθήκη. "Ομως τά σχέδια και οι βουλές τοῦ Θεοῦ είναι άνεξιχνίαστες. Έχάθηκε ή Όρθοδοξη Έλληνική παρουσία εις τήν κοιτίδα της όπως ήταν ή Μικρά Ασία, άλλα συνεχίζει τή ζωή της εις τήν Δυτική Εύρωπη όπου μεταφυτεύθηκε ή ιστορική αυτή βιβλική Έκκλησία τῶν Θυατείρων άπό τό ἔτος 1922 ύστερα άπό άπόφαση τής Αγίας και Ιερᾶς Συνόδου τοῦ

Οίκουμενικοῦ Πατριαρχείου έπι τής Πατριαρχείας τοῦ διαπρεπούς Πατριάρχη τῶν νεωτέρων χρόνων Μελετίου Μεταξάκη. Από τότε άρχιζει μιά νέα ιστορία αυτής τής Έπαρχιας τοῦ Θρόνου τής Κωνσταντινουπόλεως, στήν όποια είμαστε και έμεις όλοι κοινωνοί και συμμέτοχοι, τήν άναδημιουργούμε, τήν πλάθουμε, τήν έμπλουτίζουμε και τήν συμπληρώνουμε μέ τήν φυσική και πνευματική μας παρουσία, μέ τούς άγωνες, τίς προσευχές και τήν άγάπη μας, τήν έργασία και τίς προσπάθειές μας. Μικροί και μεγάλοι σχεδιάζουμε, μελετούμε και έφευρισκουμε τρόπους γιά νά διαφυλάξουμε έκεινα τά όποια παραλάβαμε και νά τά μεταλαμπαδεύσουμε στούς Νεωτερους, όπως ό Θεός διά τοῦ άγγελου παρήγγειλε πρός τήν Έκκλησία τῶν Θυατείρων «ὅ έχετε κρατήσατε ἄχρις οὗ ἦν ἡξ» (Αποκάλυψις, κεφ. B, 25)

"Οπως ηδη άνεφερα, ύστερα άπό τήν προφητική ένόραση και άπόφαση τοῦ Οίκουμενικοῦ μας Πατριαρχείου ίδρυθηκε τό 1922 ή Ιερά Μητρόπολη Θυατείρων μέ έδρα τό Λονδίνο.

Η ίδρυση τούτης τής Μητροπόλεως άποτελεῖ κορυφαίο Έκκλησιαστικό γεγονός, τό όποιο βοήθησε τήν Όρθοδοξη Έκκλησία νά ποιμάνει και νά σκεπάζει, ύπο τάς πτέρυγάς της, τίς χιλιάδες τῶν νεομεταναστῶν, οι όποιοι κατέκλυσαν τίς Δυτικές κοινωνίες κυρίως κατά τήν εικοσαετίαν 1945-1965. Γι' αυτό είς τό Λονδίνο τό ἔτος 1948 ίδρυθηκε ή πρώτη, ύστερα άπό 70 χρόνια άπό τήν ίδρυση και λειτουργία τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ Αγίας Σοφίας τό ἔτος 1877, Όρθοδοξη Έλληνική Έκκλησία, οι "Άγιοι Πάντες, ή όποια μονη γιά μιά δεκαετία έξυπηρέτησε τούς νεομετανάστες πού έγκαταστάθηκαν εις τήν περιοχή Camden Town.

Η δικαιοδοσία αυτής τής Έπαρχιας τοῦ Οίκουμενικοῦ Θρόνου, όταν ίδρυθηκε τό 1922, έπεκτείνετο άπό τό Μεγάλη Βρετανία σ' όλη τή Δυτική Εύρωπη μέχρι και τήν Ούγγαρια, σέ χώρες στίς όποιες άρχισαν νά έγκαθίστανται μετανάστες άπό τόν έλληνικό χώρο. Μετά τόν θάνατο τοῦ 'Αρχιεπισκόπου Αθηναγόρα Καββάδα (1951-1962), τό Πατριαρχείο διήρεσε σταδιακά αυτήν τήν άχανή Έπαρχια του στή Δυτική Εύρωπη σέ έννεα Μητροπόλεις, οι όποιες ύπάγονται Έκκλησιαστικά και κανονικά άπευθείας εις τό Οίκουμενικό Πατριαρχείο. Είναι δέ αύτές οι πιο κάτω:

- 1) Άρχιεπισκοπή Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας και Έξαρχια Δυτικής Εύρωπης και Ιρλανδίας.
- 2) Μητρόπολη Γαλλίας και Έξαρχια Εύρωπης.
- 3) Μητρόπολη Γερμανίας και Έξαρχια Κεντρώας Εύρωπης.
- 4) Μητρόπολη Αύστριας και Έξαρχια Ούγγαριας και Μεσευρώπης.
- 5) Μητρόπολη Βελγίου και Έξαρχια Κάτω Χωρῶν και Λουξεμβούργου.
- 6) Μητρόπολη Σουηδίας και Πάσης Σκανδιναυίας

καί Έξαρχια Βορείων Χωρῶν.

- 7) Μητρόπολη Έλβετίας καί Έξαρχια Εύρωπης.
- 8) Μητρόπολη Ιταλίας καί Μελίτης καί Έξαρχια Νοτίου Εύρωπης.
- 9) Μητρόπολη Ισπανίας καί Πορτογαλίας καί Έξαρχια Μεσογείου Θαλάσσης.

Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ ΣΤΑ 83 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΤΗΣ

Η προσφορά τούτης της βιβλικής Έπαρχιας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου είναι τεράστια καί δέν μπορεῖ νά άποτιμηθεί μέ τήν άποψινή όμιλία. Απλώς σέ γενικές γραμμές προσπαθούμε νά περιγράψουμε τά έργα καί τίς ήμερες της Αρχιεπισκοπῆς, ή όποια μέ πιστότητα καί άποστολικό ζήλο οχι μόνο έποιμανε τούς Όρθιοδόξους, άλλα έβαλε καί τή σφραγίδα της εις τήν γενικώτερη κοινωνία καί τήν Έκκλησία τής χώρας.

Ίδρυσε Ναούς, όργάνωσε τούς πιστούς σέ Ένορίες καί τούς διακόνησε μέ πιστότητα τόσες δεκαετίες, ιδιαιτέρως άπό τότε πού ή δικαιοδοσία τούτης της Έπαρχιας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου χωρίστηκε καί περιορίστηκε στίς Βρετανικές νήσους, τό Ήνωμένο Βασίλειο καί τήν Ίρλανδια. Χαρακτηριστικά άναφέρω ότι όταν ίδρυθηκε ή Αρχιεπισκοπή, ύπηρχαν στή Μ. Βρετανία 4 Κοινότητες - Έκκλησίες. Σήμερα ύπάρχουν 116 Κοινότητες, οι πλειστερ τών όποιων είναι ιδιόκτητες, άπεκτησαν περιουσιακά στοιχεῖα καί είναι έπανδρωμένες μέ ιερεῖς, διακόνους, έπισκόπους, έχουν Διοικητικά Συμβούλια, τούς λαϊκούς, τούς Αρχοντες καί δικό τους κοινοτικό ταμείο.

Ένδεικτικά, έπισης, άναφέρω ότι, όταν ίδρυθηκε ή Μητρόπολη ύπηρχαν 5 μόνο κληρικοί στή Μεγάλη Βρετανία. Σήμερα ύπάρχουν 92 κληρικοί: 10 Διάκονοι, 77 Ιερεῖς, 4 Βοηθοί Έπισκοποι καί ο Αρχιεπίσκοπος. (Επιπλέον ύπάρχουν οι μοναχοί εις τήν Ιεράν Μονή Τιμίου Προδρόμου Εσσεχ, ή όποια, όπως είναι γνωστόν, ύπάγεται έκκλησιστικά - κανονικά ύπό τήν άμεση πνευματική κηδεμονία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Είναι Σταυροπηγιακόν Μοναστήρι, ίδρυθέν τό 1958, άπό τόν άειμνηστο Αρχιμανδρίτη Σωφρόνιο Ζαχάρωφ).

Έκτός άπό τούς κληρικούς, έκτός άπό τούς Ναούς, ύπάρχουν καί λειτουργούν Σχολεῖα Έλληνικά ύπό τήν άμεση κηδεμονία τών κατά τόπους Έκκλησιών μας καί αυτά σήμερα άνέρχονται εις 50, μέ 4000 μαθητές καί 200 δασκάλους.

Υπάρχει τό ήμερήσιο Όμολογιακό Σχολεῖο «Άγιος Κυπριανός» πού ίδρυθηκε τό έτος 2000. Αναφέρω έπισης καί τά άλλα δύο Ήμερήσια σχολεῖα,

τό Έλληνικό Κολλέγιο, καί τό Δημοτικό, τό Γυμνάσιο καί τό Λύκειο πού ίδρυσε ή Έλληνική Πολιτεία καί τό συντηρεῖ, ένώ τό Έλληνικό Κολλέγιο είναι ιδιωτικής φύσεως καί συντηρεῖται άπό τήν Διοίκηση καί τή γενικότερη Όμογένεια τοῦ Ήνωμένου Βασιλείου.

Η Αρχιεπισκοπή ίδρυσε Σχολή Βυζαντινής Μουσικῆς καί Ψαλμωδίας, ή όποια μέ έπιτυχία λειτουργεῖ μόνιμα τά τελευταῖα 18 χρόνια, ή δε φοίτηση είναι δωρεάν καί συντηρεῖται άπό τήν Αρχιεπισκοπή.

Ίδρυσε τό έτος 2000 τό Έκκλησιαστικό καί Θεολογικό Σεμινάριο μέ σκοπό τήν μόρφωση νέων γιά νά γίνουν Κληρικοί, άλλα καί λαϊκῶν άνδρων καί γυναικῶν γιά νά διακονοῦν τήν Έκκλησία καί τίς κατά τόπους Κοινότητες καί τά σχολεῖα μας, τά όποια έχουν άναγκη ικανῶν, δραστήρων καί μορφωμένων Αρχόντων γιά νά διαφεντεύουν τά κοινά.

Οι Σχολές καί τής Βυζαντινής Μουσικῆς καί τοῦ Έκκλησιαστικοῦ καί Θεολογικοῦ Σεμιναρίου λειτουργούν εις τούς ιδιόκτητους χώρους πού άπέκτησε ή Αρχιεπισκοπή κοντά στήν Κοινότητα Αποστόλου Βαρνάβα τά τελευταῖα χρόνια.

Υστερά άπό παραστάσεις καί σχετική άλληλογραφία καί συνεργασία μέ τό Υπουργείο Παιδείας Κύπρου, ίδρυθηκε καί τό Σεμινάριο Έπιμόρφωσης Δασκάλων γιά τίς άναγκες τής Όμογένειας. Έτσι έχουμε μία έστια όπου παρακολουθοῦν μαθήματα Έλληνικής γλώσσας καί στοιχεία παιδαγωγικῆς άρκετοι Όμογενεῖς, άνδρες καί γυναίκες, γιά νά προστιμαστοῦν στή διδασκαλία τής γλώσσας άλλα καί τήν γνωριμία τής θρησκευτικῆς καί πολιτιστικῆς μας παράδοσης. Προσπάθεια μας είναι ή δημιουργία καί ή λειτουργία τέτοιων Έστιών Παιδείας όπου μποροῦν οι Όμογενεῖς νά άνεφοδιάζονται μορφωτικά καί συλλογικά γιά νά έπανδρωνουν τά σχολεῖα, τίς Έκκλησίες, τά Σωματεῖα καί τίς Οργανώσεις μας. Έπιδιωξη καί μέλημά μας είναι ή άναβάθμιση τής Παιδείας τοῦ λαοῦ μας καί προπάντων τών Νεωτέρων, οι όποιοι έχουν γεννηθεῖ σ' αύτή τήν χώρα, έχουν μορφωθεῖ σ' αύτό τό χώρο καί πολλοί έχουν σπουδάσει στά Πανεπιστήμια καί άλλα Εκπαιδευτήρια τοῦ Ήνωμένου Βασιλείου. Έμεις σάν Έκκλησία πρέπει νά έχουμε τίς δομές καί τίς προϋποθέσεις έκεινες πού θά βοηθήσουν τούς πιστούς νά έμβαθύνουν εις τήν πίστη καί τήν μεγάλη άξια τοῦ Εύαγγελίου, τής λειτουργικῆς μας Παράδοσης, τής Κλασσικῆς μας Παιδείας. Νά διδαχθεῖ ό λαός μας τήν μοναδικότητα τής Έκκλησίας καί τά διαχρονικά τής μηνύματα πρός όλη τήν Οἰκουμένη, τήν κοινωνία μέσα στήν όποια διαβιώνουμε. Έμεις οι Όρθιοδόξοι Χριστιανοί δέν θά πρέπει νά χτίσουμε τείχη καί νά έγκλωβιστούμε μέσα σ' αύτά, ούτε θά πρέπει νά άποστασιοποιηθοῦμε καί νά άπομακρυνθοῦμε άπό τήν

κοινωνία μέσα στήν όποια ζοῦμε. "Ομως θά πρέπει νά όργανωθούμε καλύτερα γιά νά μπορούμε νά άνταποκριθούμε στίς άπαιτήσεις τών καιρών. Αφενός μέν νά προστατεύσουμε τό Ποίμνιο μας, άφετέρου δέ νά δώσουμε τήν δική μας μαρτυρία μέσα στήν κοινωνία μέ τό πολυποίκιλο τών χαρακτηριστικών της και μέ τήν άγνοιά της γύρω άπό τίς άξεις του Χριστιανισμού. Σύνθημά μας είναι ή Χριστιανική κατήχηση και ή διαφύλαξη τών χαρακτηριστικών μας, όπως τά έκφράζει ή αιώνισμα παράδοση τής Ορθοδοξίας και τού Έλληνισμού.

Έκτος από τίς άλλες δραστηριότητες και τά έργα, ή Αρχιεπισκοπή και οι κατά τόπους Κοινότητες έκδιδουν διάφορα φυλλάδια, λευκώματα και άλλα άντιτυπα. Έπισης ή Αρχιεπισκοπή έκδίδει άνελλιπώς από τής ιδρύσεώς της Ήμερολόγιο μικρό και, τά τελευταία χρόνια, έκδίδουμε μικρό και μεγάλο, τό όποιο κυκλοφορεί συνολικά σε 15 χιλιάδες άντιτυπα. Έπισης ή Αρχιεπισκοπή έκδίδει τό διμηνιαίο περιοδικό «ό Ορθόδοξος Κήρυξ» και τό έβδομαδιαίον «Δελτίον Ορθοδόξου Οικοδομῆς». Έπιπλέον, κυκλοφορεί έγκυκλίους, έπιστολές, όμιλες σε χιλιάδες άντιτυπα κάθε χρόνο γιά νά έπικοινωνεί μέ τό Ποίμνιο, νά τό ένισχυει και νά διαλέγεται μαζί του, σάν όργανισμός ζωντανός πού δρα και κινεῖται σε μιά κοινωνία πολυθρησκευτική και πολυπολιτισμική όπως είναι τό Ήνωμένο Βασίλειο.

Γι' αύτό και στό έγγυς μέλλον θά πρέπει νά γίνει άναδιοργάνωση τής Αρχιεπισκοπής γιά νά διαπομανθούν καλύτερα και σύμφωνα μέ τίς άπαιτήσεις τής σύγχρονης ποιμαντικής έπιστημης οι πιστοί στίς μεγαλουπόλεις και προπάντων στήν Επαρχία, όπου ύπαρχει μεγάλη συγκεντρωμένη και όργανωμένη Όμογένεια - Όρθόδοξη παρουσία. Η Έπισκοπική παρουσία συμβάλλει τά μέγιστα γιά νά άναβαθμιστεῖ ή Εκκλησιαστική ζωή τού λαοῦ μας. Θέλω δέ σ' αύτό τό σημείο νά τονίσω τήν άναγκη ένίσχυσης τής οικονομικής ύποδομής τής Αρχιεπισκοπής μας. Δέν μπορεῖ νά ύπαρχει Εκκλησία δυνατή και μέ μέλλον, έάν δέν έχει και οικονομική ύποδομή και στήριξη. Μέχρι σήμερα δέν έχουμε μόνιμους πόρους, παρά μόνο τήν ευσέβεια, τήν γενναιοδωρία και τήν συνεχή οίκονομική έθελοντική συνδρομή τού εύσεβοῦς λαοῦ μας. "Οπως έχουν σήμερα τά πράγματα, οι κληρικοί είναι ύποχρεωμένοι νά μεριμνοῦν και νά έκδαπανώνται και γιά τήν οικονομική στήριξη τής Εκκλησίας και δή τής Αρχιεπισκοπής μας.

Διοίκηση

Γιά τήν διοίκηση τών έπιμέρους Κοινοτήτων τής Αρχιεπισκοπής ύπαρχει Καταστατικό βάσει τού όποιου έκλεγονται τά Διοικητικά Συμβούλιο και διαχειρίζονται τά κοινά, πάντοτε σέ στενή συνερ-

γασία μετά τής Έκκλησιαστικής τους Αρχής. Έκτος από τό Καταστατικό Διοίκησης τών Κοινοτήτων ύπαρχει και Καταστατικό Διοίκησης τών Βοηθητικών Αδελφοτήτων. Κάθε Κοινότητα, έκτος από τό Διοικητικό της Συμβούλιο, έχει Αδελφότητα Κυριῶν και Δεσποινίδων μέ δικό τους Καταστατικό, έχει ταμείο και Μέλη. Οι Κυρίες τής Αδελφότητος συνεργάζονται, όπως και τό Διοικητικό Συμβούλιο, μετά τής Έκκλησιαστικής τους Αρχής και τού Έφημερίου, Προϊσταμένου τού Ναοῦ Ναοῦ, γιά τήν όμαλή λειτουργία τής Έκκλησίας και τών όργανων της. Έπισης κάθε Κοινότητα έχει και Σχολική Έφορεία, ή όποια λειτουργεῖ μέ βάση και πάλιν Καταστατικού γιά τήν Ιδρυση και λειτουργία Έλληνικού και Κατηχητικού Σχολείου.

Η έκλογη τών Διοικητικών Συμβουλίων γίνεται ώς έξης: α) έκλεγεται τό Συμβούλιο από τά Μέλη τής Ενορίας, β) έκλεγεται από τά Μέλη και ή Αρχιεπισκοπή διορίζει τέσσερα πρόσωπα άριστείνδην, γ) τό Συμβούλιο διορίζεται άριστείνδην ύπό τής Αρχιεπισκοπής. Η δέ θητεία τού έκαστοτε Συμβουλίου είναι διετής. Τό Συμβούλιο διαχειρίζεται τά οικονομικά τής τοπικής ένορίας και φροντίζει, πάντοτε σέ συνεργασία μέ τήν Αρχιεπισκοπή και τόν Έφημέριο τού Ναοῦ, γιά τήν όμαλή λειτουργία τής τοπικής ένορίας. Τό ίδιο ισχύει και γιά τό Συμβούλιο τών Βοηθητικών Αδελφοτήτων και τή Σχολική Έφορεία.

Τά περιουσιακά στοιχεῖα έγγραφονται σύμφωνα μέ τούς νόμους τής χώρας έπ' όνόματι τών Κηδεμόνων (Trustees) οι όποιοι προτείνονται από τήν Τοπική Κοινότητα, διορίζονται από τήν Αρχιεπισκοπή και ή θητεία τους είναι διά βίου. Οι πλείστες τών Κοινοτήτων έχουν τά δικά τους Trust, νομικά όργανα τά όποια λειτουργοῦν βάσει ειδικού Κανονισμού και σύμφωνα μέ τούς νόμους τής χώρας περί φιλανθρωπικών ίδρυμάτων, γι' αύτό και λέγονται Charity Trust. Οι λογαριασμοί κάθε Κοινότητας, όπως και τής Αρχιεπισκοπής, έλεγχονται από κανονικούς όρκωτούς λογιστές, άντιγραφα δέ τών ισολογισμῶν άποστέλλονται κατά τό νόμο είς τά ειδικά γραφεία τών Charity Commissioners.

Συμβούλια Αρχιεπισκοπής:

1) Trust Αρχιεπισκοπής-Κηδεμόνες Αύτης: Ο Αρχιεπίσκοπος έχει σάν συμβουλευτικό σώμα τό Trust τής Αρχιεπισκοπής, τό όποιο συνέρχεται δίς τού έτους και άποτελείται από Όμογενεις τού Ήνωμένου Βασίλειου. Πρόεδρός του είναι ό έκαστοτε Αρχιεπίσκοπος.

2) Trust Αγιος Νικόλαος - Κηδεμόνες: Τούτο τό Trust διαχειρίζεται τά περιουσιακά στοιχεῖα τού Trust τό όποιο ίδρυθκε τό 1976. Ενδεικτικά άναφέρω ότι στίς μέρες τής δικής μου διακονίας έχει διαθέσει πέ-

ραν τῶν £500.000 πρός ἐνίσχυση Ναῶν, σχολείων καὶ ἄλλων ἵερῶν σκοπῶν. Ἐπίσης, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος προεδρεύει τοῦ Σώματος τῶν Κηδεμόνων τοῦ Trust "Ἄγιος Νικόλαος".

Στή Διασπορά συνήθως οἱ Χριστιανοί γίνονται μέλη τῆς τοπικῆς Ἔνορίας-Κοινότητος καὶ πληρώνουν ἐπήσια συνδρομή, ἡ ὥποια δέν εἶναι παντοῦ ἡ ἴδια. Δυστυχῶς μέχρι σήμερα δέν ἔχουν δλες οἱ Κοινότητες Μέλη καὶ, ὅπου ύπάρχουν μέλη, ἡ συνδρομή δέν εἶναι ὅμοιόμορφη. "Οπου ύπάρχει συνδρομή, δέν ύπάρχει δυστυχῶς συνέπεια καὶ συνέχεια, γι' αὐτό καὶ ἔχουμε Διοικητικά Συμβούλια πού ύπηρετοῦν γιά ὀλόκληρες δεκαετίες. Ἡ διοίκηση δέν περιορίζεται μόνο στήν υπαρξη τῶν Διοικητικῶν Συμβουλίων. Ἐχουμε ἐτήσιες Γενικές Συνελεύσεις τῶν μελῶν, σύμφωνα μέ το Καταστατικό τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. Ἐχουμε τά Συνέδρια τῆς Παιδείας τοῦ ΚΕΣ, τά Συνέδρια τῶν Βοηθητικῶν Ἀδελφοτήτων, τά Κληρικολαϊκά Συνέδρια, τίς Περιφερειακές Συνεδρίες, οἱ ὥποιες εἶναι κοινές καὶ συμμετέχουν ἀντιπρόσωποι δλων τῶν Ἐπιτροπῶν, οἱ Ἱερεῖς καὶ Διάκονοι καὶ οἱ Κηδεμόνες. Συνάξεις ἐτήσιες τῶν Κληρικῶν, τακτικές Συνάξεις τῶν Ἐπισκόπων, τίς Συνάξεις Κληρικῶν, οἱ ὥποιοι μελετοῦν τά διάφορα ζητήματα τῆς διακονίας μας, ὥπως εἶναι τό κήρυγμα, γραπτό καὶ προφορικό, ἡ φωνή τῆς Ἐκκλησίας στό ραδιόφωνο καὶ διακονία, ὥπως τά: Νοσοκομεῖα, οἱ φυλακές, οἱ φοιτητές, ἡ οἰκογένεια.

Ἡ ἐκπροσώπηση τῆς Ἐκκλησίας μας σέ διάφορους Ὀργανισμούς. Τέτοιοι ὄργανοι εἶναι πολλοί καὶ ποικίλοι. Ἐπιδίωξη τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς εἶναι νά δινουμε τό παρόν μας καὶ νά συμμετέχουμε σέ Ἐκκλησίες καὶ Ὀργανισμούς κοινῆς ὥφελειας. Τέτοιοι Ὀργανισμοί-Συμβούλια εἶναι:

Οἱ Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες, οἱ Ὀργανισμοί Βρετανικῶν Ἐκκλησιῶν, Χριστιανοί καὶ Ἰουδαῖοι, οἱ Ἀρχηγοί τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Λονδίνου, Χριστιανοί-Ιουδαῖοι-Μουσουλμάνοι καὶ ἄλλες Θρησκευτικές Κοινότητες, οἱ Ἐκκλησίες καὶ οἱ Δῆμοι, οἱ Ἐκκλησίες καὶ ἡ Ἀστυνομία, οἱ Ἐκκλησίες καὶ ἡ Πολιτεία.

Ἡ Ἀρχιεπισκοπή καὶ οἱ σχέσεις της μέ τίς ύπόλοιπες Ἐκκλησίες καὶ Ἐκκλησιαστικές Κοινότητες τῆς χώρας:

1) Ἀγγλικανοί. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Θυατείρων εἶναι καὶ Ἀποκρισάριος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς τό Παλάτιον τοῦ Lambeth, ὅπου ἡ ἐπίσημη κατοικία τοῦ Ἀγγλικανοῦ Ἀρχιεπίσκοπου τοῦ Canterbury. Γι' αὐτό ὁ Ἀρχιεπίσκοπος συνεργάζεται στενά μετά τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἀγγλικανικῆς Κοινωνίας καὶ τῶν ὄργανων της γιά διάφορα ζητήματα κοινοῦ ἐνδιαφέροντος, ὥπως εἶναι οἱ σχέσεις τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἄλλα ζητήματα πού παρουσιάζονται στή ζωή τῆς

χώρας. 2) Ἡ Ρωμαιοκαθολική Ἐκκλησία 3) Οἱ Μεθοδιστές 4) Οἱ ἄλλες Ἐκκλησιαστικές Κοινότητες τῆς χώρας.

"Οπως ὅλοι ἀντιλαμβάνεστε, ἡ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Θυατείρων, ἡ ὥποια παροικεῖ εἰς τό Ἡνωμένο Βασίλειο καὶ τήν Ἰρλανδία ἀποτελεῖται κυρίως ἀπό Ἑλληνες προερχομένους ἀπό τήν Μεγαλόνησο Κύπρο καὶ τόν ύπόλοιπο ἑλληνικό χώρων. Ὁμως, στούς κόλπους τῆς περιλαμβάνει καὶ πολλούς ἄλλους Ὀρθόδοξους Χριστιανούς. Αὐτοί προέρχονται εἴτε ἀπό Ὁρθόδοξες χώρες, ὥπως εἶναι οἱ Οὐκρανοί, οἱ Πολωνοί, οἱ Λετονοί, εἴτε εἶναι προσήλυτοι, ὥπως Ἀγγλοί, οἱ ὥποιοι ἔγιναν δεκτοί ἀπό τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καὶ σιγά-σιγά συνέπηξαν δικές τους Κοινότητες, οἱ ὥποιες ὡς ἐπί τό πλεῖστον εἶναι ἀγγλόφωνες, γι' αὐτό σήμερα ἔχουμε 15 ἄλλους κληρικούς καὶ ἔναν Ἐπίσκοπο, τόν γνωστό θεολόγο καὶ συγγραφέα Κάλλιστο Ware. Στή χώρα αὐτή σήμερα διαμένουν Ὁρθόδοξοι ἀπό τή Ρωσία, τή Σερβία, τή Ρουμανία, τή Βουλγαρία, τήν Οὐκρανία, τή Γεωργία, τή Λευκορωσία, τή Φιλανδία, τήν Ἀλβανία καὶ τίς χώρες τῆς Μέσης Ἀνατολής. Ἰδιαίτερα μετά τήν κατάρρευση τῶν Σοβιέτ χιλιάδες ἄνθρωποι ἀπό αὐτές τίς χώρες ἔγκαταστάθηκαν στό Ἡνωμένο Βασίλειο καὶ τήν Ἰρλανδία.

Προβλήματα

"Από τήν ἵδρυση τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς μέχρι σήμερα ἔχουν παρέλθει σχεδόν τρεῖς γενεές. Γι' αὐτό καὶ διαμορφώνεται μιά νέα κατάσταση, ἡ ὥποια δημιουργεῖ νέα προβλήματα, ὥπως εἶναι ἡ ἀφομοίωση, ἡ ἀπομάκρυνση καὶ ὁ ἀποχρωματισμός πολλῶν, κυρίως ἀπό τή νέα γενεά. Σ' αὐτό συμβάλλουν πολλοί παράγοντες, μεταξύ τῶν δοπιών εἶναι καὶ οἱ μικτοί γάμοι. Ἐχοντας ὅλα αὐτά κατά νοῦ ἀντιλαμβάνεστε ὅτι τό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας γίνεται πιό δύσκολο, πολύπλοκο, ἀν μή τι ἀδύνατο, γιατί δημιουργεῖται ἀπόσταση ἔνεκα τής γλώσσας, τής παιδείας καὶ τής ἀπομάκρυνσης καὶ τής ἀποχής ἀπό τή ζωή τῆς τοπικῆς Κοινότητας πολλῶν Ὀμογενῶν. Συνεπῶς καθίσταται δύσκολη ἡ ἐπικοινωνία, ἡ ἐκπαίδευση καὶ ἡ ποιμαντική φροντίδα. Τά ύπάρχοντα Ἑλληνικά καὶ Κατηχητικά Σχολεῖα εἶναι σχολεῖα προαιρετικά καὶ λειτουργοῦν, συνήθως, κάτω ἀπό ἀντίσημης συνθήκες στέγασης, λειτουργικῆς δομῆς, διδακτικοῦ προσωπικοῦ, οἰκονομικῆς δυσκολίας, καὶ πολλές φορές ἀνεπάρκειας ὅμαλης λειτουργίας τους.

Καταλαβαίνετε, λοιπόν, τίς δυσκολίες πού ἀντιμετωπίζει ἡ ὄργανωμένη τοπική Κοινότητα-Ἐνορία, ἡ ὥποια λειτουργεῖ ἐκ τῶν ἐνόντων. Ἡ διοίκηση ἀποτελεῖται ἀπό πρόσωπα, τά ὥποια εἶναι ἐθελοντές καὶ πολλές φορές δέν ἔχουν τήν ἀνάλογη παιδεία καὶ πειρά καὶ δύναμη ψυχῆς γιά νά ἀντιμετωπίσουν σωστά καὶ μακροπρόθεσμα τήν ἐθελοντική διακονία τους.

Έχουν όμως πίστη και άγάπη πρός την Έκκλησία και πινεῦμα κοινής ώφελείας, γι' αύτο και προσέφεραν και προσφέρουν άνεκτιμητες ύπηρεσίες στούς Ναούς και τά Σχολεία. Εύτυχώς τά τελευταία χρόνια πολλοί νέοι και μορφωμένοι άρχισαν νά πλαισιώνουν τούς Ναούς και τά Σχολεία.

Οι πλείστοι τών κληρικών, οι όποιοι ύπηρετούν εις τήν Αρχιεπισκοπή, προέρχονται άπο τήν Έλλαδα και τήν Κύπρο, δέν είναι κυρίως ένημεροι γιά τόν τρόπο ζωῆς και δέν έχουν γνώση τών προβλημάτων τοῦ Ποιμανίου. Πολλές φορές άγνοοῦν τή γλώσσα τοῦ τόπου και γι' αύτό τό έργο τους γίνεται δυσκολότερο, άν μή τί άδύνατο. "Υστερά, οι κληρικοί έχουν νά άντιμετωπίσουν εύρεια προβλήματα και διακονίες, όπως είναι η Θεία Λειτουργία, τό Έλληνικό και Κατηχητικό Σχολείο, η προστασία τών κτιρίων, η ποιμαντική φροντίδα μικρών και μεγάλων και τά άλλα ποικίλα προβλήματα πού έγειρονται μέ τίς σχέσεις πού πρέπει νά έχουμε μέ τίς άλλες Όμολογίες και Έκκλησιαστικές Κοινότητες τής χώρας. Καταβάλλεται προσπάθεια γιά τήν έπιστρατευση νέων, οι όποιοι είναι γεννημένοι και μεγαλωμένοι σ' αύτή τή χώρα, γιά νά γίνουν κληρικοί και νά διακονήσουν στό μέλλον τήν Έκκλησία.

Εύρισκόμαστε συνεπώς σέ έξελιξη και πορεία, γιά νά μπορέσουμε νά άνταποκριθούμε στά πολλά προβλήματα πού άντιμετωπίζει η διακονία μας προκειμένου νά διαφυλάξουμε τήν παράδοση, νά τήν μεταλαμπαδεύσουμε στούς νεώτερους, νά συγκρατήσουμε τό Ποιμανίο μέσα στά πλαίσια τής Όρθοδοξης πίστεως. Συγχρόνως νά τού έμφυσθσουμε τόν σεβασμό, τήν άγάπη και τήν έμπιστοσύνη του πρός τίς μεγάλες άξιες πού περικλείει η Όρθοδοξη Έκκλησία και Παράδοση μέ τήν λατρεία, τήν ύμνολογία και τά κείμενα τής Παλαιᾶς και Καινῆς Διαθήκης και τή Θεία Λειτουργία και τίς άλλες Άκολουθίες και έορτές και πανηγύρεις πού συναποτελοῦν τήν πλούσια Παράδοσή τής, τήν όποια στήν πράξη καθημερινά άναζωντανεύει και παριστάνει ή Όρθοδοξη λατρεία και ζωή. Γι' αύτο και έπιβάλλεται όπως συνεχώς καλλιεργοῦμε τήν έκκλησιαστική Παιδεία ή όποια είναι καταχωρημένη εις τά λειτουργικά βιβλία τής Έκκλησίας και τήν μακραίων Έκκλησιαστική ζωή μας.

"Όμως, σήμερα βρισκόμαστε πρό ένός μεγάλου διλήμματος, μπροστά σέ μια μεγάλη πρόκληση σχετικά μέ τή χρήση τής γλώσσας εις τή Θεία Λειτουργία. Τά παιδιά και τά έγγονα μας δέν γνωρίζουν καλώς τήν έλληνική γλώσσα, πολύ δέ περισσότερο τή λειτουργική τοιαύτη. Γι' αύτο και εις τή Θεία Λειτουργία και τίς άλλες τελετές και τά μυστήρια - όπως είναι ή βάπτιση, ό γάμος, ή κηδεία και αύτή άκομα ή Θεία Λειτουργία - έπιβάλλεται νά

γίνεται χρήση και τής Αγγλικής γλώσσας. Γι' αύτό ή 'Αρχιεπισκοπή άρχισε ένα τεράστιο μεταφραστικό έργο προκειμένου νά δώσει σέ δύο γλώσσες τά λειτουργικά μας κείμενα. "Ηδη, όπως πολλοί θά γνωρίζετε, μεταφράστηκε και έκυκλοφόρησε ή Θεία Λειτουργία τοῦ έναν άγιοις πατρός ήμων Ιωάννου τοῦ Χρυσοστόμου σέ 20.000 άντιτυπα και «Τό Προσευχήταριο τοῦ Όρθοδοξου Χριστιανοῦ» Τήν δαπάνη τής έκτυπωσης τής Θείας Λειτουργίας άνελαβε τό ίδρυμα 'Αναστασίου Λεβέντη, τοῦ δέ προσευχήταρου τό ίδιο ίδρυμα μαζί με τούς Όμογενείς κ. Νικόλαο Σ. Λαιμό, και τούς συνεργάτες του. Τή δέ μεταφραση έξεπόνησε ο εύπαιδευτος και έλληνομαθής 'Αρχιμανδρίτης Έφραίμ Lash. Τήν έκδοση άνελαβε τό τυπογραφεῖο τοῦ Πανεπιστημίου τής Όξφορδης (OUP). Συνεχίζεται δέ ή μεταφραστική έργασία τών λειτουργικών κειμένων άπο τόν πατέρα Έφραίμ και έλπιζουμε ότι σύντομα θ' άρχισει η έκτυπωση και κυκλοφορία τους. Προσδοκούμε δέ ότι ή Όμογενεια, οι γονείς, οι πιστοί και οι εύποροι Όμογενείς (όπως και οι κατά τόπους Κοινότητες) θά τά άγκαλιάσουν μέ άγαπη και στοργή και θά συνεισφέρουν οίκονομικά γιά τήν κάλυψη τών δαπανών και τή διάδοση τών έκδόσεων αύτών.

Άνεφερα προηγουμένως γιά τήν Παιδεία, δηλαδή γιά τήν σταυροφορία πού έχει άναλαβει αύτή ή 'Αρχιεπισκοπή άπο τής ίδρυσεώς της τό 1922, και συνεχώς άγωνίζεται γιά τήν έλληνορθόδοξη παιδεία και τήν προσπάθεια νά ίδρυσει ήμερήσια σχολεία. "Ηδη ό άειμνηστος προκάτοχός μου, Γερμανός Στρηνόπουλος, άπο τά πρώτα χρόνια τής άφιξεώς του συνέβαλε εις τήν ίδρυση τοῦ πρώτου άπογευματινού σαββατιανού σχολείου εις τόν ίερό Καθεδρικό Ναό 'Αγιας Σοφίας Λονδίνου. Ό ίδιος πρωτοστάτησε στήν σύμπτηξη τής Φιλεκπαιδευτικής 'Εταιρείας γιά τήν ίδρυση ήμερησίου σχολείου. Τήν ίδια σκέψη και προσπάθεια άνανεώσειε κατά τή διάρκεια τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου, όταν κάλεσε τήν ένταυθα διαβιούσα Όμογενεια (1943) νά έπιδιωξει τήν ίδρυση ήμερησίου σχολείου. Οι προσπάθειες αύτές, βέβαια, δέν έστεφθησαν άπο έπιτυχια γιά πολλούς λόγους. "Όμως, τό 1947 άναδιοργανώθηκε άπο τήν Έλληνική Κυπριακή 'Αδελφότητα Λονδίνου τό άπογευματινό-σαββατιανό σχολεῖο της μέ διευθυντή τώρα τόν αείμνηστο 'Αντώνη 'Αγκαστινιώτη, ο όποιος διορίστηκε άπο τό Συμβούλιο τής 'Αδελφότητας, ήλθε άπο τήν Κύπρο και άνελαβε τήν διακονία του. Στή συνέχεια, βέβαια, μέ τήν άφιξη τοῦ νέου κύματος μεταναστών, κυρίως έκ Κύπρου, άναβιώσει η προσπάθεια γιά τήν ίδρυση σχολείων. "Ετσι, σταδιακά, ίδρυθηκαν τά άπογευματινά-σαββατιανά σχολεῖα όπως τά γνωρίζουμε σήμερα.

Οι ώραιες αύτές προσπάθειες ίμως άμαυρωθηκαν, έπισκιάστηκαν κατά κάποιον τρόπο ένεκα τοῦ ότι ή

Όμογένεια ένήργησε διαιρετικά σ' αύτό το ίερό, βασικό κεφάλαιο της ζωής της. Έτσι, δημιουργήθηκαν έκτός από τα σχολεῖα της Έκκλησίας, έκεινα τοῦ Συλλόγου Έλλήνων Γονέων τό 1952 καὶ στή συνέχεια τά Άνεξάρτητα καὶ όλα αύτά τά όποια γνωρίζετε ότι υπάρχουν σήμερα. Τά σχολεῖα της Όμογένειας εύτυχῶς ένοποιήθηκαν σέ πολύ μεγάλο βαθμό μέ τήν ίδρυση τοῦ ΕΦΕΠΕ (Ένιαίος Φορέας Έλληνικῆς Παροικιακῆς Έκπαίδευσης). Τό σημαντικό σ' αύτή τήν περίπτωση είναι ότι ή Όμογένεια σήμερα ένεργει, όπως σέ πολλά ἄλλα ζητήματα, ένωμένη καὶ ἀγωνίζεται νά μεταδώσει τήν παράδοση στήν νεώτερες γενεές. Έχει δέ συνεπίκουρους τά Υπουργεῖα Παιδείας Έλλάδας καὶ Κύπρου, τά όποια στηρίζουν ποικιλότροπα τήν Όμογένεια σέ τοῦτο τό νευραλγικό καὶ κεφαλαιώδες σημεῖο της ζωῆς της. Σήμερα ἔχουμε δύο Έκπαιδευτικές Αποστολές, της Έλλάδας καὶ τής Κύπρου, οι όποιες είναι καλά όργανωμένες, συνεργάζονται στενά μεταξύ τους καὶ μαζί μέ τούς ἀποσπασμένους δασκάλους, τό ἐπιτόπιο προσωπικό καὶ τούς ἄλλους ἐκπαιδευτικούς πού διορίζουν οι κατά τόπους Κοινότητες καὶ οι Έκπαιδευτικοί Φορεῖς της ΟΕΣΕΚΑ, τῶν Άνεξαρτήτων σχολείων καὶ αύτῶν πού δέν είναι ἐνταγμένα στόν ΕΦΕΠΕ. Παρόλες τίς ἀδυναμίες καὶ τίς δυσκολίες πού ἀντιμετωπίζουμε στήν προσπάθειά μας γιά τήν Έλληνομάθεια καὶ Χριστιανομάθεια, έν τούτοις γίνεται ἔνα τεράστιο ἔργο σωπτήρα καὶ χωρίς πολλές τυμπανοκρουσίες γιατί ύπάρχει ἡ θέληση, ἡ διάθεση, ὁ ζῆλος καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ εύευσθεοῦς Ὁρθοδόξου λαοῦ μας, ὅχι μόνο νά ἐπιβιώσει καὶ νά προκόψει καὶ νά συμβάλει θετικά εἰς τήν πρόοδο καὶ τήν εύημερία τή δική του καὶ τής δεύτερης πατρίδας του, ἀλλά καὶ νά διαφυλάξει τά χαρακτηριστικά του, νά διατηρήσει τήν Ὁρθόδοξη Χριστιανική παράδοση καὶ νά αὔξησει τίς γέφυρες πού τόν συνδέουν μέ τούς τόπους καταγωγῆς του.

Στό σημεῖο αύτό θά ήθελα νά ύπογραμμίσω τήν τεράστια συμβολή της τοπικής Ένορίας, ἡ όποια, σάν όργανωμένη Έκκλησιαστική μονάδα, ἀσκεῖ τεράστιο ἔργο μέ τή Θεία Λειτουργία, τίς Ιερές Ακολουθίες, τίς έορτές, τίς πανηγύρεις, τό κήρυγμα καὶ τά γραπτά φυλλάδια, τά περιοδικά καὶ λευκώματα, τά όποια εύκαίρως καὶ ἀκάίρως ἐτοιμάζει καὶ κυκλοφορεῖ στά Έλληνικά καὶ Αγγλικά γιά νά τονώσει τήν πίστη, τήν παιδεία, τήν οἰκογένεια, τήν συνεργασία καὶ τήν πρόοδο, ἀλλά καὶ νά ύπενθυμίζει τήν ἀνάγκη όπως ὅλοι συσπειρωθοῦμε γύρω ἀπό τήν Ένορία, ἡ όποια προσφέρει τό ζείδωρο καὶ γλυκύ μέλι, μέ τό όποιο τρέφεται ἡ πιστεύουσα, προσευχομένη καὶ λατρεύουσα Όμογένεια, καὶ διατηρεῖ ἔτσι ἀμείωτο τό ἐνδιαφέρον καὶ τήν ἀγάπη της πρός τήν Ὁρθόδοξη Χριστιανική μας Παράδοση.

Τή ζωή καὶ τή δράση της Αρχιεπισκοπής αύτής, ἀπό τής ιδρύσεώς της μέχρι σήμερα, σημάδεψαν

μερικά γεγονότα, τά όποια συνεχίζουν νά τήν ἐπηρεάζουν. Τό πρώτο είναι ὁ Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, ὁ όποιος είχε σάν ἀποτέλεσμα τήν μεγάλη μετανάστευση Όμογενών στήν Μεγάλη Βρετανία, ἡ όποια βέβαια μετανάστευση ἐνίσχυσε καταλυτικά τούτη τήν Έπαρχια τοῦ Θρόνου καὶ, παρά τό ἀπροετοίμαστο αύτής, κατόρθωσε νά ὄργανώσει τούς πιστούς καὶ νά τούς προσφέρει κάθε δυνατή ποιμαντική, κοινωνική καὶ ἐκπαιδευτική βοήθεια.

Τό δεύτερο γεγονός ήταν ὁ ἀπελευθερωτικός ἀγώνας τς ΕΟΚΑ ἐναντίον τής Βρετανικής Ἀποικιοκρατίας. Ό αγώνας αύτός είχε σάν ἀποτέλεσμα, πρώτον νά ψυχράνει τίς σχέσεις τής φιλοξενούσης χώρας, τοῦ Ήνωμένου Βασιλείου δηλαδή, καὶ τής Κύπρου καὶ τής Έλλάδας. Καὶ είχε ὁ ἀγώνας αύτός ἀντίκτυπο στή ζωή τῶν νεομεταναστῶν, οι όποιοι κατά χιλιάδες ἀρχισαν νά κατακλύζουν τό Ήνωμένο Βασίλειο. "Οπως είναι γνωστό, ὁ ἀντιαποικιακός ἀγώνας τῶν Κυπρίων ὀδήγησε στήν ἐλευθερία τής Νήσου καὶ τήν ἀνακήρυξή της σέ Δημοκρατία τήν 16η Αύγουστου 1960, μέ πρώτο Πρόεδρο αύτής τόν τότε Ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου αείμνηστο Μακάριον Γ".

Τό τρίτο γεγονός, τό όποιο σημάδεψε τή ζωή τοῦ Ἀποδήμου καὶ συνεχῶς τόν ἀπασχολεῖ καὶ τοῦ ἀπορροφᾶ μεγάλο μέρος τής δραστηριότητος καὶ τοῦ δυναμισμοῦ του, είναι ἡ τουρκική εἰσβολή, ἡ όποια ἐλαβε χώρα τό Σάββατο, ἔορτή τοῦ Προφήτου Ἡλία τοῦ Θεοβίτη, τήν 20η Ιουλίου 1974. Ή εἰσβολή, ἐκτός τοῦ ὅτι είχε κατακλυσμαῖς συνέπειες γιά τή νεοσύστατη Δημοκρατία τής Κύπρου καὶ κινδύνεψε τήν κατάρρευσή της, είχε σάν ἀποτέλεσμα τή διχοτόμηση τοῦ νησιοῦ, τήν ἐκρίζωση καὶ τόν ἐκτοπισμό 200.000 κατοίκων ἀπό τίς πατρογονικές τους ἑστίες. Εύτυχῶς πολλοί Όμογενεῖς βρήκαν καταφύγιο εἰς τό Ήνωμένο Βασίλειο καὶ ἔτσι κατά κάποιον τρόπο μπολιάστηκε ἡ Όμογένεια μέ νέους μετανάστες. Τό Κυπριακό ζήτημα ύστερα ἀπό τήν τουρκική εἰσβολή περιεπλάκη περισσότερο, δέν λύθηκε, καὶ γι' αύτό τό λόγο δικαιολογημένα ἡ Κυπριακή πολιτεία σύν τοῖς ἀλοις ἐπεστράτευσε τούς Ἀποδήμους γιά νά βοηθήσουν εἰς τήν ἀνακούφιση τοῦ τόπου καὶ προπάντων εἰς τήν ἔξασφάλιση φίλων γιά νά συμβάλουν στήν ἐπίλυση τοῦ Κυπριακοῦ ζήτηματος. Γι' αύτό μέχρι σήμερα πολλές ἀπό τίς δραστηριότητες τής Όμογένειας ἔχουν σάν κέντρο ἀναφορᾶς τό Κυπριακό ζήτημα. Νομίζω ὅτι είναι πρέπον νά ἀναφέρω ὅτι ἡ τραγωδία τής Κύπρου ύστερα ἀπό τήν Τουρκική εἰσβολή ἐνέπνευσε τούς μετανάστες τοῦ Ήνωμένου Βασίλειου νά ὄργανωθοῦν καλύτερα καὶ νά συνειδητοποιήσουν σέ βάθος τούς μεγάλους κινδύνους πού ύπεκρυπτε αύτή ἡ τραγωδία. "Έτσι, στήν προκειμένη περίπτωση, ἐφαρμόζεται τό λόγιο «ούδέν κακόν ἀμιγές καλοῦ». Ή χρονίζουσα ύπόθεση ἐπίλυσης τοῦ προβλήματος τής Κύπρου καὶ ἡ ἐπανένωση τοῦ νησιοῦ κρατᾶ τήν Όμογένεια σέ

έγρήγορση και συνεχῶς τήν προβληματίζει και τήν βοηθᾶ νά παραμένει ἄγρυπνη και νά μεριμνᾶ και νά ἀγωνίζεται γιά τή διαφύλαξη και τήν καλλιέργεια και τῶν χαρακτηριστικῶν ἀλλά και τῶν στενῶν σχέσεων της μέ τή Μεγαλόνησο και γενικότερα μέ τόν Μητροπολιτικό Έλληνισμό.

Μέσα σ' αύτά τά πλαίσια κινεῖται ἡ ζωή τῶν Ἀποδήμων και ἡ Ἀρχιεπισκοπή, μέ τίς Κοινότητές της, τίς Ἐκκλησίες της, τά Σχολεῖα της και τήν ύπολοιπη ὄργανωμένη σέ Σωματεῖα, Συλλόγους και ἄλλες Ὀργανώσεις Ὀμογένεια, πλάθει τό μέλλον της. Τήν τελευταία τριάκονταετία ἡ νεώτερη γενεά ἐπεδόθη εἰς τά γράμματα, τίς ἐπιστήμες, τήν τέχνη, τίς ἐπιχειρήσεις, τήν πολιτική. Είμαστε δέ βέβαιοι ὅτι ἡ ἐπόμενη γενεά θά ἀναπτύξει νέες δραστηριότητες και ἐπιτυχίες και κατ' ἀκολουθίαν ἡ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή θά είναι σέ θέση νά συνεχίζει νά προσφέρει τήν ποιμαντική και πατρική ἐκείνη κατεύθυνση και χειραγωγία, ὥστε οι ἐπόμενες γενεές ὅχι μόνο νά παραμείνουν ἀφοσιωμένες εἰς τήν παράδοση, ἀλλά και νά ἀποβοῦν σημαντικοί παράγοντες στή ζωή τής δεύτερης αὐτῆς πατρίδας τους. Ἐχουμε τήν Ἱερή ἐπίδια ὅτι οι ἐπόμενες γενεές θά καλλιεργήσουν σέ βάθος τά γράμματα, τή θεολογία και τήν ἐκκλησιαστική παράδοση και λατρεία. Καταβάλλονται δέ συντονισμένες προσπάθειες γιά νά ἀναβαθμιστεῖ ἡ Παιδεία και ἡ Χριστιανική κατήχηση και διδασκαλία και ἡ προσφορά τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου ἀλλά και τῶν λαϊκῶν Αρχόντων πού διαφεντεύουν τά κοινά. Ἡ ἐκπαίδευση στελεχῶν γιά τήν Ἐκκλησία είναι βασικό αἴτημα ἀλλά και ὑποχρέωση και καθηκον μικρών και μεγάλων. Ἐχουμε ἐμπιστοσύνη ὅτι θά ἔχουμε τήν ἐντονη συμπαράσταση και τήν προσευχή ὅλων, ἀλλά και τήν ἐνεργούμενη ἀγάπη γιά τήν πραγματοποίηση αὐτοῦ τοῦ Ἱεροῦ και πάντοτε ἐπίκαιρου στόχου.

Στό σημεῖο αὐτό, λαμβάνω τήν εύκαιρια πρῶτα νά εύχαριστήσω ὅλους ἐκείνους οι ὅποιοι μέ τήν ἐνεργούμενη ἀγάπη τους, τήν εὐλάβεια, τήν πίστη, τόν τακτικό ἐκκλησιασμό, τή γενναιοδωρία και τό ἀνύσταχτο ἐνδιαφέρον γιά τά κοινά, συνέβαλαν καταλυτικά εἰς τήν ὄργανωση τῶν κατά τόπους Ἐνοριῶν, ἐμερίμνησαν γιά τήν ἀγορά, τόν Ἱεροστολισμό και τήν συντήρηση τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐφρόντισαν γιά τή λειτουργία και πρόοδο τῶν νυχτερινῶν και ἡμερησίων σχολείων και τήν ἄγρυπνη φροντίδα τους γιά τήν πρόοδο και προβολή τής Ὀρθοδοξίας εἰς τήν χώρα αὐτή κι ἔτοι προσέφεραν και προσφέρουν ἀνυπολόγιστης ἀξίας ἐνίσχυση στό ἔργο τής Ἀρχιεπισκοπῆς μας. Σάν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία εἴμαστε ἡ τέταρτη ἀριθμητικά Ἐκκλησία ύστερα ἀπό τήν Ἀγγλικανική, τή Ρωμαιοκαθολική και τήν Μεθοδιστική, γι' αὐτό ὅλες οι Δημόσιες ἀρχές, οι Ἐκκλησίες και οι Ἐκκλησιαστικές κοινότητες και ὅμαδες περιβάλλουν τήν Ὀρθοδόξη Ἀρχιεπισκοπή μας μέ ιδιαίτερη ἀγάπη και ἐκτίμηση

και ἀναμένουν ἀλλά και διακαῶς ἐλπίζουν ὅτι θά ἀναβαθμίζουμε συνεχῶς τήν προσφορά γιά τό γενικό καλό, γιά τήν προστασία τῆς εἰρήνης και τῆς ἀσφάλειας και τήν ἀνανέωση τῆς Χριστιανικῆς πίστης και παράδοσης σ' αὐτή τή χώρα, ἡ ὅποια ἐδέχθη τόν Χριστιανισμό ἐνωρίς, ἀπό τούς Ἀποστολικούς χρόνους, και συνεχίζει μέχρι σήμερα παρά τίς ἀντίξεος συνθήκες τοῦ σεκουλαρισμοῦ και τοῦ ἀποχρωματισμοῦ, ὁ ὅποιος τείνει νά καταστρέψει αὐτά πού οι αἰώνες οἰκοδόμησαν σ' αὐτή τή χώρα μέ τόσες θυσίες και τόσους ἀγώνες πνευματικούς ἀπό μέρους τοῦ βρετανικοῦ λαοῦ, τοῦ ὅποιου κι η δική μας Ὀρθοδόξη Ἐκκλησία ἀποτελεῖ σήμερα ἀναπόσταστο μέρος.

Πρίν κλείσω αὐτή τή σύντομη ἔκθεση γύρω ἀπό τήν Ἱερή Συγατέρα τοῦ Οίκουμενικοῦ μας Πατριαρχείου, θά ἥθελα νά προσθέσω τά πού κάτω σχετικά μέ τά οἰκονομικά ζητήματα και τῶν κατά τόπους Ἐκκλησιῶν μας, ἀλλά εἰδικότερα τής Ἀρχιεπισκοπῆς.

Ἐν πρώτοις θέλω νά τονίσω ὅτι οι Ναοί και τά ἄλλα κοινοτικά Ἰδρύματα, τά Σχολεῖα και ἡ Ἀρχιεπισκοπή είναι αὐτοσυντήρητα. Ἡ δύναμή μας είναι ὁ εύσεβης λαός μας, ὁ ὅποιος συντρέχει τήν Ἐκκλησία ποικιλότροπα και ἐπιμισθώνει και τούς κληρικούς και τούς δασκάλους και τούς βοηθούς τής Ἐκκλησίας και προπάντων προγραμματίζει τήν ἀγορά, τόν Ἱεροστολισμό και τήν ἀναβάθμιση τής Ἐκκλησιαστικῆς μας ζωῆς σ' αὐτή τή χώρα. Σήμερα η Ἀρχιεπισκοπή και μερικές Κοινότητες ἔχουν τεράστια χρέη γιατί ἀγόρασαν περιουσίες, για νά στεγάσουν και νά πρωθήσουν τά ἐκπαιδευτικά και κοινοτικά προγράμματα και για νά ἐπιδιορθώσουν τά ιδιόκτητα κτίρια τους. Κατά μερικούς ύπολογισμούς τοῦτα τά χρέη ἀνέρχονται σέ 3 ἑκατομμύρια λίρες.

Ἐλπίζουμε ὅμως και προσδοκοῦμε ὅτι οι πιστοί, μέ τή γενναιοδωρία πού τούς διακρίνει, ἀλλά και οι Ἀρχοντες, οι Ἱερεῖς και οι κατά τόπους Ἐπίτροποι θά ἐργασθοῦν ἀκόντια γιά τήν ἐξόφληση τῶν ὄφειλομένων χρεῶν. Ἐτοι οι Κοινότητες, ἐλευθερωμένες ἀπό τό βάρος τοῦ χρέους, θά ἐπιδοθοῦν σέ ἄλλα ἔργα πρός δόξαν τοῦ Κυρίου ήμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ και πάντων, ἡμῶν και ὑμῶν, οι ὅποιοι κατά χιλιάδες εἴμαστε στρατευμένοι γιά τήν εὔρυθμη, ὁμαλή, εἰρηνική και συνεχή πρόοδο τής Ἐκκλησίας και τοῦ λαοῦ μας σέ τούτη τήν εύλογημένη και εύνομοιμενη χώρα πού ζοῦμε και προσδεύουμε και συνεχίζουμε νά φτιάχνουμε τό μέλλον μας.

Ἡ Ἐκκλησία στή Διασπορά ἀσκεῖ ἔργο ἐθναρχικό και ἐνοποιόν και ἀγκαλιάζει ύπό τάς πτερυγάς της ὅλους τούς Ὀμογένεις και ὅλους ἐκείνους οι ὅποιοι ἐθελοντικά ἐνετάχθησαν εἰς τήν ὑπηρεσία τής Ὀρθοδοξῆς Ἐκκλησίας. Γι' αὐτό τά Σωματεῖα και οι Ὀργανώσεις, οι Ἐκπαιδευτικοί Φορεῖς και ἡ λοιπή ὄργανων

μένη Όμογένεια θά πρέπει νά συνεργάζονται καί νά συμπορεύονται μέ τήν Έκκλησία γιά νά μπορέσουμε καλύτερα νά προστατεύσουμε τίς νεώτερες γενεές. Γιατί αύτοί είναι τό αντικείμενο, ό ιερός στόχος καί ή άποστολή μας. Πρέπει έπισης νά έπαναλάβω ότι από τής ίδρυσεώς της ή Αρχιεπισκοπή πρωτοστάτησε στό ιερό κεφάλαιο τής παιδείας. Ό Μητροπολίτης Γερμανός όπως ήδη άνεφερα πρώτος συνάσπισε τήν τότε μικρή Όμογένεια σέ Φιλεκπαιδευτική Έταιρεία γιά τήν ίδρυση ήμερησίου σχολείου. Ή προσπάθεια αυτή συνεχίστηκε κατά τή διάρκεια τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου άλλα χωρίς έπιτυχία. Ό έπόμενος Μητροπολίτης Αρχιεπίσκοπος Αθηναγόρας Καββάδας συνέχισε αυτή τήν πολιτική καί παρά τό βάρος τής ήλικιας του καί τά γεγονότα τοῦ Κυπριακοῦ (ΕΟΚΑ) έκαμε ότι μπορούσε γιά τήν προώθηση τοῦ κεφαλαίου τής Παιδείας. Έκείνος όμως πού πρωτοστάτησε καί έβαλε τή σφραγίδα του στήν Παιδεία ήταν ό αειμνηστος Αρχιεπίσκοπος Αθηναγόρας Κοκκινάκης. Ήδρυσε τό ΚΕΣ (1964) καί συνεκάλεσε τά πρώτα έκπαιδευτικά συνέδρια στή Μεγάλη Βρετανία. Έπι τών ήμερων του άνοικοδομήθηκε τό πρώτο σχολικό κτίριο παράπλευρα στό Ναό τοῦ Αποστόλου Ανδρέα Kentish Town τοῦ Β.Δ. Λονδίνου. Καί σύντομα θέσπισε τήν έօρτη τών σχολικῶν Γραμμάτων ύστερα από δική μου πρόταση καί εισήγηση, καί μέ τό λόγο του καί μέ τά γραπτά του ποικιλότροπα ένισχυσε τήν Έκκλησία καί τήν Παιδεία. Τήν ίδια πολιτική άκολούθησε καί ό Αρχιεπίσκοπος Μεθόδιος, έπι τών ήμερων τοῦ όποίου ίδρυθηκε καί λειτούργησε τό Έλληνικό Κολλέγιο Λονδίνου, τό έτος 1980, καί τό όποιο έόρτασε τά 25 του χρόνια πρίν μερικές βδομάδες. Τήν ίδια πολιτική άκολουθεῖ καί ό όμιλῶν, ό όποιος έκτός τών άλλων έπεδίωξε καί έπετυχε τήν ένοποίηση όλων τών Έκπαιδευτικῶν Φορέων τής Όμογένειας μέ τήν ίδρυση τοῦ ΕΦΕΠΕ ύστερα από ένεργο έπεμβαση τοῦ τότε Πρωθυπουργοῦ τής Έλλάδος Κωνσταντίνου Μητσοτάκη καί τοῦ Προέδρου τής Κυπριακῆς Δημοκρατίας Γεωργίου Βασιλείου τό έτος 1992. Βασική έπιδιωξη καί έπιθυμία μας είναι ή ένοποίηση καί ή ειρηνική διαβίωση τής Αποδημίας είς τά όρια τούτης τής Βιβλικής Αρχιεπισκοπής, ή όποια τά τελευταῖα 83 χρόνια κατοικεδρεύει είς τό Ήνωμένο Βασίλειο καί έξ όνόματος τοῦ Οίκουμενικοῦ ήμῶν Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως ποιμαίνει τό έμπιστευθέν σ' αύτήν λογικό Ποίμνιο.

Θά πρέπει νά άναφέρουμε όμως δι' όλίγων καί τά Κοιμητήρια, είς τά όποια άναπαύονται χιλιάδες Όμογένεις (μαζί μέ άλλους άνθρωπους) από όλα τά μέρη τοῦ Έλληνισμοῦ. Είδικώτερα θά μνημονεύσω τό Πρώτο Κοιμητήριο στήν περιοχή Norwood N.A. Λονδίνου όπου ύπαρχει καί σχετικός Ορθόδοξος Ναός καί μεγαλοπρεπή Μαυσωλεῖα, στά όποια έχουν ταφεῖ οι πρώτοι "Έλληνες μετανάστες, έκ τών όποιων δια-

πρεπεῖς Όμογενεῖς κυρίως τοῦ 19ου -20ου αιώνα. Δεύτερον είναι τό παράρτημα στό κοιμητήριο στήν περιοχή Hendon B.D. Λονδίνου, τό όποιο, όπως καί τό πρώτο, ίδρυθηκε μέ πρωτοβουλία τοῦ Αδελφάτου τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ Αγίας Σοφίας Λονδίνου. Τό τρίτο είναι στό Κοιμητήριο του New Southgate Βορείου Λονδίνου, όπου τά τελευταῖα σχεδόν 50 χρόνια έχουν ταφεῖ χιλιάδες Όμογενεῖς κυρίως έκ Κύπρου. Καί τό τέταρτο είναι στήν περιοχή τοῦ Kensal Green Β.Δ. Λονδίνου, τό όποιο ίδρυθηκε από τήν Κοινότητα τοῦ Αγίου Ανδρέα Βορείου Λονδίνου.

Σάν κατακλεῖδα, θά ήθελα νά άναφέρω αύτό πού συνήθιζε νά λέγει καί από άμβωνος νά κηρύσσει ό αειμνηστος Οίκουμενικός Πατριάρχης Αθηναγόρας Α' καί στή συνέχεια ό μακαριστός γέροντάς μου Αρχιεπίσκοπος Αθηναγόρας Κοκκινάκης: Δέν θά φύγουμε από αύτή τή χώρα γιατί έχουμε νεκρούς. Αύτοί δέν μᾶς έπιπρέπουν νά φύγουμε, γι' αύτό καί θά μείνουμε νά τούς συντροφεύουμε, νά τούς έπισκεπτόμαστε, νά τελούμε μνημόσυνα, νά άναβουμε κεριά καί νά τούς λιβανίζουμε καί νά περιποιούμαστε τούς τάφους τους. Πρέπει, συνεπώς, νά δημιουργήσουμε τίς προϋποθέσεις γιά ένα καλύτερο μέλλον καί νά κτίζουμε τίς βάσεις γιά μιά καλύτερη, πιό δίκαιη καί πιό ειρηνική, έλευθερη κοινωνία, στήν όποια νά βασιλεύει ή άγαπη καί ή ειρήνη τοῦ Θεοῦ. Άλλα συγχρόνως νά οίκοδομούμε καί νά προστατεύουμε τίς γέφυρες πού μᾶς συνδέουν μέ τούς τόπους καταγωγῆς μας. Μέλημα δέ καί έπιδιωξή μας πρέπει νά είναι τό μέλλον, ή πρόοδος καί ή προστασία τής Όμογένειας ώστε νά μείνει πιστή στήν Ορθόδοξη Χριστιανική Παράδοση όπως τήν διδάσκει καί τήν κηρύττει τό Οίκουμενικό Πατριαρχεῖο Κωνσταντινούπολεως για 17 όλόκληρους αιώνες καί τής όποιας στρατιώτες καί θεματοφύλακες είμαστε όλοι έμετρι, ζωντανοί καί πεθαμένοι, πλούσιοι καί φτωχοί, δίκαιοι καί άμαρτωλοι. Γι' αύτό νά μήν ύποστείλουμε ποτέ τή σημαία τοῦ ιεροῦ αύτοῦ άγωνος γιά έναν καλύτερο κόσμο, γιά μιά πιό όργανωμένη καί προοδεύουσα Όμογένεια καί Έκκλησία, ή όποια φέρει τό βιβλικό ονόμα Θυάτειρα καί γιά τήν όποια ό Κύριος έσυμβούλευσε «Υμῖν δέ λέγω τοῖς λοιποῖς έν τοῖς Θυατείροις, ού βάλλω έφ' ύμᾶς ἄλλο βάρος πλήν ὃ έχετε κρατήσατε ἄχρις οὐ ἄν ηξω» (Άποκάλυψη, κεφ. B, 24-25).

Εύχαριστώ γιά τήν ύπομονή σας καί τήν συμπαράστασή σας είς τό έργο μας καί σᾶς εύχομαι ύγεια, καλά καί εύλογημένα Χριστούγεννα, καί εύτυχές τό Νέο Έτος 2006. Αμήν.

Τήν όμιλία αύτη έξεφώνησεν ό Σεβ. Αρχιεπίσκοπος κ. Γρηγόριος έν Λονδίνω τή 15η Δεκεμβρίου 2005, είς τά πλαίσια τῶν διαλέξεων τοῦ Ανοιχτοῦ Πανεπιστημίου Κύπρου.

Patriarchal Encyclical On the Occasion of Christmas

"For God so loved the world that he gave his only-begotten Son, that whoever believes in him should not perish but have eternal life". [John 3:16]

Dear Brothers and Children in the Lord,

The human soul deeply feels the need to be loved. The widespread loss of meaning in life, particularly among the young, is due to the absence of love. Most of our fellow human beings are preoccupied with the pursuit of personal achievements and seek to fill the absence of love through the accumulation of material wealth, carnal pleasures and human acclaim. Yet these things do not fill the emptiness of the soul, because she seeks personal recognition - love.

Love, however, exists in God, and holds the world together. It recognises each person by name and is offered to each one in abundance. Purely out of love, God created the universe through His Word, that all may become partakers of His joy, which springs from His unifying personal love.

The first-formed human beings and their descendants up until our own day have rejected the love of the Creator towards them. They have expelled love from their hearts. They have preferred a de-personalised existence and sought their superiority and selfish satisfaction, and not the acceptance of the love offered to them and its requital. The result is the creation of competitive, hate-filled and violent societies, like those in which we live on a daily basis.

And yet, the love of God never fails, even when people reject it. In His love, God sent His only-begotten Son into the world as a man, not to judge the apostasy of the world, but that the world may be saved through Him (see John 3:17). He was, therefore, born of the Virgin Mary in a humble manger, to show that power, self-promotion and material wealth, to which things the world looks for joy and salvation, are not the true source of life and well-being. Christ came to Bethlehem to bring anew the message of God's unconditional love for humanity. For two thousand years this boundless love has been proclaimed. He came to us as a fragile and harmless child, but filled with love; and yet, despite this, He was confronted by the threat of murder at the hands of Herod, who represented a humanity which hated love, even when it is offered through the eyes of an innocent and peaceful child.

Many of today's Christians, wrongly-taught that God is a harsh judge rather than a compassionate father awaiting the return of the prodigal with love and forgiveness, have distanced themselves from the incarnate God, Jesus Christ, the Word and Light of God the Father and the consubstantial Holy Spirit of the life-giving and loving Trinity, and have thus fashioned a secular civilisation, having no hope in or genuine

love of God. They seek refuge in a substitute for the divine love, grounding their hopes in worldly power, conquest, the accumulation of wealth, human bondage, the globalisation of trade, the spreading of ungodly ideas, the disregarding and denial of death, and generally in all things which are considered to be a liberation from our fears of the dead-end that is a life without love. But, failing to find deliverance in these things, many commit suicide, rejecting life - that great gift of God to humanity.

And yet, brethren and beloved children, God's love is unquestionable and present with us. Our Lord Jesus Christ expects to be born in the heart of each one of us in order to engender there the meaning of life; that is, that we are loved by God, intended to rejoice in life in mutual love and to feel the fullness of our existence in our love and communion with Jesus Christ, the Incarnate God, and with all people and all the good things of our personal existence. "Blessed be the God and Father of our Lord Jesus Christ, who has blessed us in Christ with every spiritual blessing... even as he chose us in him before the foundation of the world, that we should be holy and blameless before him in love" [Eph. 1:3-4].

The foundation and the crown, the beginning and the end, the Alpha and the Omega of Creation, is love.

The Mystery of the manger and of the Cross, of the Birth, Resurrection and Ascension, and of every act of Christ on earth is love. The hymn chanted by the angels at Christ's Birth, "Glory to God in the highest, and on earth, peace, good will among men" is a token of their wonder at the incomprehensible love of God. Christ's longsuffering, through His crucifixion at the hands of lawless men, is not the consequence of any weakness on His part (something incompatible with His almighty power), but of His unbounded love. All of God's actions are filled with love for each human being personally.

Therefore, beloved brothers and sisters and children, let us abandon the path of secularism and let us return to repentance, to God our Father, and Jesus Christ, Who was born in a manger as our brother, Who came into the world in His love for us who have erred and are estranged from Him. His love towards us is sure. At His side, there is no fear, but forgiveness, peace and joy.

May this joy, blessing and abundant mercy be with you during these holy days of Christmas and all the days of our life to the ages of ages.

**Vartholomaeos Archbishop of Constantinople,
fervent intercessor to God for you all**

Fanarion, Christmas 2005

ENCYCICALS OF HIS EMINENCE ARCHBISHOP GREGORIOS

ON OUR ENTRY INTO THE PERIOD OF THE CHRISTMAS FAST

From Tuesday, 15th November 2005, according to Orthodox Christian Tradition and church order, we enter the season of the Nativity. In a variety of ways we prepare – as individuals and as a family, as the Church and as a Christian communion – to receive the Newborn Christ, to celebrate the Incarnation of the Son and Word of God, Jesus Christ our Lord.

Part of this preparation is the Christmas Fast. From the Entry of the Mother of God into the Temple of Solomon, we will begin to chant the Katavasies of Christmas – those festive and captivating hymns – which nobly praise the coming of Christ into our world in the shape and form of a man in order to reconcile the human race with its Creator. “Christ is born, give glory!”

It is clear that those great events – such as the birth of Christ – which have made an impact on the life of the human race, call for special attention and preparation. Thus, for forty days before the Feast itself, we prepare for Christmas day. This preparation is spiritual and existential. We prepare in spirit, in body, in heart, in our relations with others. In this way, fasting is put into context – acquires special meaning – when the Christian struggles, like an athlete, in exercising virtue, cultivating faith, and putting philanthropy, almsgiving and forgiveness – especially the forgiveness of enemies – into practice. In this way, the Christian becomes a sharer in the spirit of the Gospel of love and humility that Christ taught us, not only by His divine word, but by His life which is perpetually revealed to the world by His Incarnation – in other words, His desire and will to become human and to share human nature with fallen and sinful man. This desire and will of Christ culminated in His Passion and Resurrection.

With this in mind, we must think and work as Christians to be able to live and enjoy the Feast and to receive in a fitting manner the Great Visitor, Jesus Christ our Lord, “born of a woman, born under the law, to redeem those under the law”, and for the human race to receive the gift of divine adoption and grace.

Within the sacred framework of our Orthodox Christian Tradition, we continue our pilgrimage, while living in the world and in this country, “as strangers and wanderers”, “as dying yet alive”, always looking with sacred trust and blessed hope to Jesus Christ, whose divine-human presence in the world we are preparing to celebrate.

Last month, we organised a conference for the Ladies’ Auxiliary Associations of our Communities. We invited

the ladies to a meeting, which included a lunch in their honour as a token of our love and gratitude for all that they offer to the philanthropic sector, to the refurbishment of the churches, and for the pains that they take for the progress of our local parishes. We also organised another meeting and, in continuation, a Conference for the Central Educational Committee of the Greek and Catechetical Schools belonging to the Archdiocese, with the active participation of school committee members, teachers and educational staff, priests, friends and patrons of Christian Hellenic Education.

At these meetings, it was made joyfully clear that the unfailing interest and desire of our people’s leaders is the preservation of Orthodox tradition in this blessed country, where we have set up churches and educational institutes so that we may keep alight the torch of faith and the Gospel of Christmas which, by the grace of God, we are getting ready to celebrate in forty days’ time.

With these thoughts I greet you all, young and old, men and women, rich and poor, all members of the sacred and biblical Archdiocese of Thyateira which, this month, had the blessed privilege to receive His All-Holiness and the leader of our Church, Vartholomaeos. The Oecumenical Patriarch was invited by the world-famous London School of Economics where he spoke about the future of religion and, in particular, about Christianity in Europe in an ever-changing world. Naturally, the Oecumenical Patriarch assured his listeners that Christ, the Gospel and the Church of God are here today and tomorrow and forever to enlighten humanity, to guide and sanctify humankind so that man may pursue his eternal goal and remain devoted to the Message of Christmas.

To our Lord Jesus Christ, God the World, Who was incarnate of the Holy Spirit and the Virgin Mary and came into the world, belongs the glory and the kingdom and boundless mercy to the ages of ages. Amen.

London, November 2005

FOR THE FEAST OF CHRISTMAS

Beloved and Cherished Children in the Lord, “Heaven and earth have been made one today, now that Christ is born. Today God has come upon earth, and humanity gone up to heaven. Today for humankind the One who by nature is unseen is seen”. [Christmas Hymn]

Our Mother, the Church, invites us once again to celebrate the coming of Christ into the world. We commemorate the Mystery of the birth of Christ, the God-man Who, being born "from the Holy Spirit and the Virgin Mary", entered the history of the human race in the shape and form of a man, in order to unite heaven and earth, bring peace to the world, and reconcile and make manifest the love and providence of God toward the human race.

Christmas is the Feast of peace and joy. It is the Feast of family and all society, because a new and unique hope is born within Creation. The Son of God becomes the son of man. God intervenes directly in the affairs of this world to bridge the gap between God and humanity and to proclaim the love and philanthropy of God to the divided and confused pre-Christian world, which was under the dominion of idolatry and oppressed by the law of hypocrisy.

With His entry into the world, Christ brought it peace and freed it from the darkness of ignorance. And so, on the night of His birth, the Angels sang "Glory to God in the highest, and on earth, peace, good will among men". It is this peace and good will and inexpressible joy which Christmas proclaims, reminding us of that supernatural and universal Event which changed the course of human history. The New-born Christ unites us, holds us all together and guides us to a better world – a more just and stable society, a holier humanity – so that the Law of God may be a catalyst, so that justice and human equality may be nurtured, that the poor may be cared for, the destitute in life and those marginalized by society may be taken into consideration, that we may increase and enrich our thoughts and our care for the sick, the elderly and those in prison on account of their convictions and beliefs. Christ wants a society which receives the poor in spirit and humble in heart in accordance with His will. God's love for humanity is made manifest in a variety of ways and always extends to whole human race. Therefore, we cannot ignore the love which the Triune God shows us, nor can we separate it from the philanthropy and love which we ought to show to our fellow human beings – our brothers and sisters in the Lord.

The Event of Christmas marks the beginning of wondrous and divine adoption, which God brought to pass in the person of Christ, the God-man, within the narrow confines of time and place. Christmas is a unique event – unrepeatable, saving, universal and eternal – an event which is lived and experienced by faith in Christ. During the service of the Sacrament of Baptism, we chant "As many as have been baptised into Christ, have put on Christ. Alleluia". Each time we are given the honour and privilege of celebrating Christmas, we are reminded that we are not alone. Christ is with us. Therefore, we are called to give Him heartfelt thanks for His profound love for humanity which He showed to the sinful and fallen human race, for whose sake "He was humbly born in a cave". He appeared to the world as "the Sun of justice"

in order to set right and to heal human nature and raise us up to heaven. He abolished idolatry and led humanity to a new world where God perpetually enters into dialogue with man and directs him to the fulfillment of his eternal destination.

During these holy days, we read daily the sacred Passages from the Old and New Testaments which refer to those eminent and unique events that unfolded in Bethlehem of Judaea two thousand years ago. With compunction and piety, we chant those marvellous hymns which were written by the poets and hymnographers of the Church to immortalise the events of Christmas. Christians are ever enriched by their faith and personal experience of Christmas. Unable to remain silent, we proclaim to the ends of the earth that, "Behold, I bring you good news of a great joy which will come to all the people; for to you is born this day in the city of David a Saviour, who is Christ the Lord" [Luke 2: 10-11]. We must continue to live this joy in our lives. "God is with us, understand you nations, and submit: For God is with us". The mystical and heavenly presence of Christ is in the Church, the family, the schools, the hospitals, the charitable organisations, the offices and the centres of decision for the government of the peoples of this earth. Therefore, let us not be afraid or disillusioned when we hear of "wars and rumours of wars", when hunger and incurable diseases, calamities and natural disasters afflict and kill millions of people of every age and class. Despite all of these terrible things, which cast a shadow over the joy of Christmas, Christians believe in a God of peace, righteousness, joy and love – all of which have their source in Christ, the God-man. Therefore, brethren, with blessed hope and faith in the Divine Child, let us celebrate the coming of Him Who united heaven and earth and Who continues to increase the sacred paths which bring man closer to God and closer to his fellow human beings living on this planet.

We Orthodox Christians who live and develop in this hospitable and law-abiding country are invited to guard the spirit and strict interpretation of Christmas as the apple of our eye. During these days especially, let us take refuge in the Church. Let us pray, let us partake of the Most Pure Mysteries, let us renew our faith in the New-born Christ and let us ask Him to visit our homes and, above all, our schools and our society; to bless us, to grant us peace, to give His joy and to increase our faith so that, replenished, we may continue to worship Him, believe in Him, glorify Him and, with trust, commend our lives to Him. To our Lord, Jesus Christ, Who was born "in Bethlehem of Judaea in the days of Herod the King and Caesar Augustus", belongs the glory, the Kingdom and boundless mercy to the ages of ages. Amen.

Gregorios, Archbishop of Thyateira and Great Britain
Christmas 2005

THE HOLY SACRAMENTS

**The Greek Orthodox Youth Workshop, held on Tuesday, 27th December 2005,
at the Cathedral Church of the Holy Cross and the Archangel Michael,
Golders Green, NW London.**

Ιερώτατε Αρχιεπίσκοπε Θυατείρων καί Μεγάλης Βρεταννίας, ύπέρτιμε καί εξαρχε Δυτικῆς Εὐρώπης καί Ιρλανδίας, έν 'Αγιο Πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καί συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Γρηγόριε, χάρις εἰπε τῇ ὑμετέρᾳ Ιερότητι καί εἰρήνη παρά Θεοῦ.

Μετά μεγίστης πνευματικῆς χαρᾶς ἐγενόμεθα παραλήπται τοῦ ὑμετέρου γνωστοποιητικοῦ γράμματος, δι' οὗ ἀνακοινούσθε τῇ Μητρὶ Ἐκκλησίᾳ τὴν σύγκλησην νέας πνευματικῆς ἡμερίδος τῆς χριστοφιλοῦς νεολαίας τῆς καθ' ὑμᾶς Ιερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς κατά τὴν κατ' τρέχοντος μηνὸς Δεκεμβρίου ἐν Λονδίνῳ μέ το λιαν ἐνδιαφέρον θέμα «Τά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας».

Ἡ ὀφειλομένη εἰς βάθος γνῶσις τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως ἡμῶν ἐκ μέρους τῶν νέων μελῶν τῆς Ἐκκλησίας ἀποτελεῖ ἀσφαλές ἔχεγγυον διά τὴν κατά Θεόν πορείαν τούτων καί βάσιν ἀπαραίτητον διά τὴν θεωτικήν προσπάθειάν των ἐν μέσῳ κόσμου ὀλονέν καί περισσότερον ἐκκοσμικευομένου καί ἀπομακρυνομένου ἐκουσίως ἡ ἀκουσίως ἀπό τῆς γλυκύτητος τῆς παρεχομένης ἐκ τῆς βιώσεως τῆς γηνησίας Θεογνωσίας.

Οθεν, πατρικῶς συγχαίροντες τοῖς εὐέλπισιν Ὀρθοδόξοις νέοις τοῖς συμμετέχουσιν εἰς τὸ ἐν λόγῳ πολυωφελές κατηχητικὸν συνέδριον, ἀπονέμομεν ἀπό τῆς Μητρός Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐγκάρδιον τὸν Πατριαρχικὸν χαιρετισμὸν τῆς ἡμετέρας Μετριότητος, εὐχόμενοι πλουσιόκαρπὸν τὸ ἀπότελεσμα τῶν ἐργασιῶν τῆς συνάξεως ὑμῶν, ἡτις πρός τοῖς ἄλλοις θά συντελέσῃ ἀσφαλῶς καί εἰς τὴν καλλιτέραν μετ' ἀλλήλων πνευματικήν γνωριμίαν καί ἀδελφικήν σύνδεσιν τῶν μετεχόντων εἰς αὐτήν ἐν τῇ ἐνότητι τῆς πατρώας ἡμῶν πίστεως, ἵνα ἀποδειχθῶσι τέκνα φωτός καί μέλη Χριστοῦ συνεπή εἰς τὴν ἐκεῖσε παροικίαν.

Ἡ δέ χάρις καί εὐλογία τοῦ νοητοῦ Ἁλίου τῆς ἀληθοῦς γνώσεως, τοῦ σαρκὶ τεχθέντος ἐν Βηθλεέμ τῆς Ιουδαίας Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰησαν μετά τε τῆς ὑμετέρας φίλης Ιερότητος καί μετά τῶν πνευματικῶν τέκνων αὐτῆς κατά τὸ ἀγχίθυρον νέον ἔτος 2006.

βέ' Δεκεμβρίου κα'

Ο Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαῖος, ἀγαπητός ἐν Χριστῷ ἀδελφός

Most Reverend Archbishop of Thyateira and Great Britain, and highly honoured Exarch of Western Europe and Ireland, beloved brother in the Holy Spirit and concelebrant of Our Humility, Lord Gregorios, may Grace and Peace from God be with your Reverence.

It was with great spiritual joy that we received your letter, by which you notified the Mother Church of the convening of a further spiritual Meeting of the Christ-loving youth of your sacred Archdiocese to be held in London on the 27th of December, to discuss the very interesting subject of "The Sacraments of the Church".

The profound knowledge of our Orthodox Faith, which the young members of the Church ought to possess, is a sure guarantee of their progress and a necessary foundation for their godly efforts in a world which, be it intentionally or inadvertently, is becoming increasingly secular and isolated from the beauty that is granted to us through the life of a genuine knowledge of God.

Therefore, as your father in God, I congratulate the promising Orthodox youth who are taking part in this beneficial and instructive Meeting, and send the heartfelt Patriarchal greetings of my Humility from the holy Great Mother Church of Christ, praying that fruitful results may come of the work undertaken by your Meeting. Amongst other things, it will surely contribute to better spiritual relations amongst you and to brotherly bonds of those participating in it in the unity of our inherited faith, that you may prove to be children of light and steadfast members of Christ in the Community there.

May the grace and blessing of the spiritual Sun of true knowledge, Who was born in the flesh in Bethlehem of Judaea, Jesus Christ our Lord, be with you and with your beloved Reverence and with all of your spiritual children during the approaching New Year 2006.

Your Beloved Brother in Christ,
Vartholomaeos, Archbishop of Constantinople
21st December 2005

ADDRESS OF HIS EMINENCE ARCHBISHOP GREGORIOS

AT THE GREEK ORTHODOX YOUTH WORKSHOP ON 'THE HOLY SACRAMENTS'

TUESDAY, 27.12.2005

First, I should like to welcome you all to this beautiful Temple dedicated to the Holy Cross and the Archangel Michael. We are here at a festive time, during which we celebrate the Birth of Christ and commemorate the persons and events which have changed the world and offered us a new dimension in our life and thinking as well as in our outlook about life, death and the world to come. Today, as you know, we also celebrate the feast of St. Stephen the Archdeacon and First Martyr – one who, in many ways, was a witness to the glory of God and who gave himself up for his faith and trust in Christ. In addition, he was one of the people privileged to serve in a unique way in the early life of the Apostolic Church of Jerusalem, just a few years after the death and the resurrection of our Lord Jesus Christ.

Secondly, I should like to thank the members of the Committee which has organised this Workshop and who have invited us here to discuss such an interesting and fundamental tenet of our Faith – that is, the Holy Sacraments and in particular that of Confession and Repentance and that of Marriage.

Sacrament – Mysterion in Greek – is something beyond our conception and understanding. In the New Testament, St. Paul speaks of the whole economy of salvation being the 'mysterion' of salvation, when he writes, "I became (the church's) servant according to God's commission that was given to me for you, to make the word of God fully known, the mystery that has been hidden through the ages and generations but has now been revealed to his saints" [Colossians 1: 25-26]. So, when we are talking about the Sacraments, we are talking about acts which have their origin in the New Testament and which offer to us the grace of God for our nourishment, for our spiritual progress, for the forgiveness of our sins, for success in our new life in Christ, and for our progress in Faith. However, they also remind us that it is only through the Grace of God that mankind can receive the blessings of the Kingdom and partake in His life.

In the Orthodox Church, it is today customary to speak of Seven Sacraments – those of Baptism, Chrismation, the Holy Eucharist, Marriage, Ordination, Holy Oil and Repentance (which presupposes Confession). However, the Church has in the past often had a broader view of what constitutes a Sacrament. In confining them to Seven, it had probably been influenced either by the Latin Church or on account of the holiness ascribed to the number 'seven'. And yet, every service is in some way a 'Mystery', giving to the Faithful the grace and comfort of our Lord Jesus Christ.

So, we are here today to examine and discuss and study two of these Sacraments – namely, Confession and Repentance and Marriage. Of these two Sacraments, the first is obligatory and is part of the progress of the existential relationship between both the individual and the Church as a whole and God. Repentance is not a static situation, it is a dynamic on-going act and condition. For this reason, in the Orthodox Church we daily recite

"Kyrie Eleison", imploring the mercy of God, His forgiveness, the remission of our sins, and His unfailing love for us all.

Needless-to-say, the Sacrament of Forgiveness and Repentance and the forgiving of sins are fundamental and essential to Christian teaching. Jesus Christ said, "Receive the Holy Spirit. If you forgive the sins of any, they are forgiven them; if you retain the sins of any, they are retained" [John 20:22]. We therefore have the authority of God not only to grant forgiveness but also to preach and demand forgiveness from Him. I am sure that the speakers will elaborate on this.

The Sacrament of Marriage is a unique institution, one which has a universal dimension. It is also rooted in the teaching of the Church, drawing from the Bible, and has been in existence from the very beginning of human creation [cf. Gen. 2:24]. It is a very popular event in the life of the family, having religious as well as social and national dimensions. For this reason, the Church blesses the union of a man and a woman and accompanies them throughout their life; since, within the institution of marriage, new families are created and a new life is made manifest to the glory of the Triune God.

Needless-to-say, contemporary thought about marriage and the family is of paramount importance since governments, thinkers, the Church and all people who in any way deal with human public affairs, again and again return to the institution of marriage. For us as Christians, marriage is a gift given to man by God to make him a sharer in the plans of redemption.

However, I have to refer to the recent upsetting tendency to 'bless' marriages between two men or two women. I am not referring to 'civil partnerships' but to the unofficial and unreconised religious rites that have made their appearance in the last few years. Let us make it clear that when God spoke, He spoke of the blessing of the union of male and female. This orthodox thinking is universally accepted and well-known and is safeguarded in practice.

I put these few ideas before you to underline the uniqueness of the teachings of the Church regarding the Sacraments, which from time immemorial have been practiced not only within the Orthodox Church but also by other Churches, such as the Roman Catholic and the Coptic (to name but two).

I am sure that everyone will profit from this Workshop and will leave with a deeper knowledge and be more aware of the importance of the Sacraments and their unique position in Orthodox life and tradition. In this context, I sincerely thank those speakers who have given up their time to address us and stimulate our thoughts on these topics. I hope that their talks will provoke you and enliven your group-discussions, and I look forward to hearing your conclusions.

I again bid you welcome and wish you a very happy New Year and I pray for the success of this meeting.

THEOLOGY AND SCIENCE

First of all I would like to thank you for inviting me to speak this evening about Theology and Science, and for being here with us, not simply in this historic University and City of Oxford, where Theology and Science, and, we may hope, Wisdom are cultivated by so many eminent people, but also in the Ian Ramsey Centre, whose Director, Professor John Hedley Brooke, is the first holder of the Chair of Science and Religion, founded by my old friend and fellow countryman, Dr Andreas Idreos, of blessed memory.

THEOLOGY IN A SCIENTIFIC WORLD

In the Orthodox Church a bishop is ordained at the beginning of the Divine Liturgy, before the reading of the Gospel. This is because the primary task of the bishop is to proclaim and teach the Gospel, the Good News of Salvation. The bishop's role is to be a Shepherd, to guide and lead his flock along the true path, along the Way, which is Jesus Christ.

Therefore I stand before you this evening as an Orthodox bishop, not as an academic, not as a 'scientist', not even as a professional theologian. But an Orthodox bishop is a teacher, and my task is not simply to listen, but also to pass on, both to my own people, and also to any who are ready to listen, the Church's understanding of this important question of the relation between theology and science.

In the West, since the Renaissance and the Enlightenment, Science and Religion have often been thought to be in conflict, though the historical evidence does not entirely support this. Moreover many of the greatest natural scientists since the sixteenth century, right down to our own days, have been people of deep religious faith. However, we must admit, that at the present time, much of the scientific world increasingly regards religion as irrelevant, as a mere survival of a primitive pre-scientific view of the world. This is also the view of much of the media. The present conflicts between scientists and fundamentalist Christians, particularly in the United States, over 'creationism' and 'evolution' are vivid illustrations of this. It is quite wrong to suggest, as some Christians do, that the account of creation in Genesis and the modern theory of evolution, associated in particular with Charles Darwin, are two different, and competing, scientific theories about human origins, and that they should be taught side by side in school science lessons, as alternative scientific theories about creation. Such people would do well to heed the observation of one of St John the Chrysostom's contemporaries, Severianos of Gabbala, in his work *On the Creation of the World*.

Moses did not say these things as an historian, but as a prophet.[PG 56:431].

I was interested to read in Monday's Times, in an article by Sir William Rees-Mogg, some remarks made by the head of the Pontifical Council for Culture, Cardinal Paul Poupard, on this subject. I draw your attention to two sentences. The first is, 'Fundamentalists want to give a scientific meaning to words that had no scientific aim'. And the second, 'Science and theology act in different fields, each its own'.

For historical reasons the Orthodox Churches have not always been deeply involved in this debate, although some Orthodox writers have tended to display sympathy with the more fundamentalist Christians in the West. This is largely because they see the fundamentalists as defenders of Christian orthodoxy against increasing atheism and secularism. What should an Orthodox bishop say about all this?

To begin with I would like to make a general observation addressed to both believers and non-believers. To the believers I would say that too many of us seem to be content with what can only be described as an infantile understanding of religion; that we rely on what we learned as children, and do not, apparently, feel any need to have an adult knowledge and understanding of our faith. Many highly educated believers keep abreast of their own particular or professional interests, but never take up a serious work of theology. Not that this is always easy. Take a walk round any large branch of Waterstone's or Borders and have a look, not only at the amount of space devoted to religion and theology, but also at the sort of titles that are considered worth including under these headings.

To non-believers I would say something similar. Writers of letters to the serious newspapers and many of their journalists, when commenting on religious questions, often display an abysmal ignorance of theology. More seriously, some professional scientists make statements about theology which suggest that their knowledge of theology and philosophy leaves something to be desired. For example, Professor Stephen Hawking in his bestseller *A Brief History of Time*, writes that 'so long as the universe had a beginning, we could suppose it had a creator. But if the universe is really completely self-contained, having no boundary or edge, it would have neither beginning nor end. What place, then, for a creator? [A Brief History of Time]'. But theology does not ask the question 'How things are', but rather 'Why things are'. For theology, it makes no difference whether or not the universe had a beginning. Too often when people use the expression 'creation out of nothing', they seem to think that 'nothing' is in fact a sort of 'something' out of

which God creates. But, as King Lear said to Cordelia, 'Nothing will come of nothing'. What Christians mean, or should mean, when they say God creates ex nihilo, is that God is not, in the scientific sense, the explanation of the material universe. God is not part of the process of creation. The doctrine of creation ex nihilo is the affirmation that all that is not God, is wholly contingent. This applies, as the Creed states, to both the visible and the invisible, to the material and the spiritual. It is also to time, as St Augustine pointed out in his *Confessions*.

According to the biblical understanding of creation, God is the cause of all things, both visible and invisible. Science itself is to be found within God's design. For Christianity, progress is to be found not only in the scientific world – which is always teaching us new things about man and the world – but also in the theological world – where man's understanding of Divine Truth and God's will for humanity is not static, but dynamic. In and through scientific progress, we can come to a more profound understanding of the Creator, through whose Word – whose Logos – 'all things were made'. As St Basil says in his homilies on the Six Days of Creation,

If sometime, then, on a serene night, you gaze up at the ineffable beauty of the stars, you can form an idea of the creator of the universe, who has embroidered the sky with these flowers, and how, in what you see, necessity takes the form of the delightful. Again, during the day, if you consider the wonders of the day with sober thought, and from what you see, form an idea of what is invisible, you will become a hearer, fit and made ready for the fullness of this solemn and blessed theatre. [Hexaemeron 6,1]

It is with good reason that the Orthodox Church sings of St Basil in these words,

When you had meditated on the nature of what exists, and observed the instability of all things, you found the only unmoved Being, the Creator of all things, who is above being. You attached yourself to him and cast away the longing for things which are not. Intercede that we too many find divine longing, Basil, teacher of mysteries. [Vespers for 1 January, Aposticha].

There are, unfortunately, writers on our topic this evening, who ridicule Christianity, or theology in general, by assuming that it entails taking every sentence in the Bible as literally true; that Christians, as a writer in the *Independent* wrote recently, are committed to the belief that the story of Jonas and the whale is an historical fact. It is odd that people who are well aware, in their own disciplines, of the complexity of their subject, and who are careful not to claim expertise in other areas of science, do not hesitate to make pronouncements on theology without any serious knowledge of the subject or its methodology. In his recent book, *Science and Religion*, Professor Robert Winston writes, 'Today, as a researcher in human reproduction, I

would be viewed with askance by my scientific colleagues if I started to publish papers on engineering or heart surgery'. It is therefore somewhat surprising to find that he has no hesitation about making pronouncements of singular ineptitude on theological questions, such as, 'How do we account for the fact that the prime minister and the Queen of England both believe in a God-made-man, born of a virgin, impregnated by a ghost, who rose from the dead?' In his review of Winston's book in *The Times*, to which I am indebted for the preceding remarks, Robert Cornwell named this sort of thing 'Winston Syndrome', that is, 'a failure to recognise the intellectual integrity of disciplines outside the natural sciences.' [Sunday Times, 30.10.2005]

For example, the concept of 'creation' is different in cosmology and in theology. One of the great dangers in talking about God as Creator is to think of him as part of the process – even if a very superior part – like Paley's divine watchmaker. God is not one more 'thing'. Nor is the word 'God' a proper name. If it were, we would not translate it into our many languages. In this connection, it is worthwhile pointing out that the same is true for Judaism and Islam. In Judaism the name of God is not to be pronounced, but not the Hebrew word for God. With regard to Islam 'Allah' is not a proper name, but the Arabic word for God, and so the Arab speaking Christians of the Middle East and Malta also worship Allah. In our present situation I think we need to avoid giving the impression, to put it no more strongly, that our Muslim brothers and sisters do not worship God, but Allah. For Christianity, Judaism and Islam, God is beyond naming. This is not to deny that all three religions have different understandings of God.

In his work *On the Orthodox Faith*, Saint John of Damascus discusses various suggested etymologies of the Greek word 'theos'. In this company I do not, I imagine, need to explain that 'theos' is the Greek for 'god'! What is interesting about his suggestions is that they are all verbs indicating activity. God is known to us only in his actions, or, as Orthodox theology prefers to say, his 'energies'. And the New Testament confirms the idea, when St John writes 'God is love', or, as the old Latin hymn for Holy Week has it, 'where there is love, there is God'. Love is an activity, and it is an activity that God is known. This means that wherever true love is present, particularly in the midst of suffering and death, that is where God is present. It is in the Death of the Crucified that God is most intimately involved in the darkness and the suffering of the world. Throughout history men and women have shared in that darkness and suffering and have thereby revealed God's presence; people like Mother Teresa in the slums of Calcutta, and all those, whether believers or not, who dedicate their lives to the relief of suffering in many different ways. I think also one of this year's winners of the Nobel Prize for Medicine, the Australian, Professor Batty Marshall, who helped to prove that bacteria can survive in the stomach by infecting himself and falling sick himself.

As pure act, God cannot be pinned down, cannot be located in any particular image, and Orthodoxy has always viewed with suspicion attempts to depict the Father, though, as in Hamlet's Denmark, it is a principle frequently breached rather than observed. In traditional Orthodox iconography of the Creation, it is the Word who is depicted as creating. Michael Angelo's famous fresco of the Creation of Adam is not Orthodox. Indeed, there is a tradition of exegesis in the Fathers which holds that all manifestations of the deity in the Old Testament are manifestations of the Word, including the appearance of three men to Abraham by the oak of Mamre in Genesis 18. St Andrei Rublev's well known icon of this scene can be read as the appearance of the Word, accompanied by two angels; a reading that, in fact, fits the rest of the story much better than one which finds in the scene a manifestation of the Trinity.

When Moses asks God for his name, he receives, in Hebrew, the answer 'I am who I am' – almost 'that's none of your business'. In the Greek Bible, which is still that of the Orthodox Churches, God says, 'I am the one who is', which is not much more helpful, though perhaps slightly more philosophical.

For the Orthodox, one of the principal points of reference is the tradition as it is expressed in Holy Scripture, the Fathers of the Church and the Church's Liturgy and hymnography. It is therefore worth looking briefly at the way in which the tradition has understood these questions.

First, of all, it is worth remembering that the writers of the biblical books and the Fathers of the Church were people of their own time. They had no extraordinary knowledge of scientific matters. On the other hand, many of them were highly educated in the pagan universities of the day. St Basil and St Gregory were fellow-students of the future Emperor Julian in Athens. St John Chrysostom was a pupil of the greatest professor of rhetoric of his day in Antioch, Libanius. Indeed, it is said that when someone asked him who would succeed him as head of his School, Libanius replied, 'John, if the Christians hadn't nobbled him'. In his commentaries on the Bible, John Chrysostom uses exactly the same methods of exegesis as Libanius does in commenting on the poems of Homer.

The Fathers are not fundamentalists and there is no reason to suppose that were they alive today they would not embrace the methods of exegesis used by contemporary biblical scholars. A knife can be used to murder someone, but in the hands of a skilled surgeon it can also save a life.

I was interested to see that the Roman Catholic Bishops of Great Britain recently issued a Teaching Document on the use of Scripture in the Church, in which they explain in clear and simple language the various ways of reading the Bible. Some letter writers to The Times protested indignantly that the Papist bishops were once again, as in the Middle

Ages, trying to take control of the Bible and denying biblical truth. And it must be confessed that on questions of biblical truth Christians are only too often their own worst enemies.

How, then, do the Fathers understand the sacred text? Let us look at a couple of examples.

One of the greatest biblical scholars in the history of the Church was the third century teacher, Origen of Alexandria. Some of his theological ideas were, let us say, eccentric, but as an exegete he has much to teach us. In his book *On First Principles* he discusses how we should understand certain passages in the Scriptures, and he points out that there are many places where the writers clearly did not claim to be giving a literal account of things. He points out that in the first chapter of Genesis 'day' and 'night' exist before the creation of the 'sun', and even, he adds, of the 'sky'. Therefore 'day' and 'night' are not meant to be taken literally. 'Who is so ignorant, he writes, as to suppose that God planted trees in paradise, like a gardener; or that he took an afternoon walk there? In the story of the temptations of Christ in the Gospels, the writers say that the devil takes Christ to the summit of a high mountain and shows him 'all the kingdoms of the world and their glory'. But Origen points out that there is no mountain in the world from which all the kingdoms of the world are visible and that the passage is therefore not intended to be taken literally. [De Principiis, 4.3.1.]

In other words Origen understands that when reading a text, one must understand what is nowadays called its literary form. When the Psalmist says that the sun comes out like a bridegroom from his marriage chamber, he is not writing as an astronomer, or even a marriage counsellor, but as a poet.

In a few weeks' time, the papers will carry articles with titles like 'What was the star of Bethlehem?', and we shall no doubt be told that some ancient Chinese manuscript has shown that there was an explosion of a super nova in 6 B.C., or something similar. But how does St John Chrysostom deal with this question? He begins by imagining an objection, 'You Christians condemn astrology, and yet you say that your Saviour's birth was revealed by astrology'. Part of St John's answer is to point out that the 'star' seen by the Magi cannot have been any of the ordinary, visible heavenly bodies. The sun, moon and stars travel from East to West; this star travels from North to South – from Persia to Palestine. This star, unlike the other celestial objects, stops when the Magi do and moves on when they do. Moreover, it points out one house in a small village. If we look up at the stars, how could one of them do this? Therefore, says St John, the Star of Bethlehem cannot have been any ordinary astronomical body. He believes it was an angel appearing as a Star; and we find this idea in some of the icons of the Nativity. A modern New Testament scholar might well disagree with St John's

explanation, but the point I am making is that the Star does not obey the laws of nature as they were understood in his day, and would therefore have no need to defend the truth of the Gospel by an appeal to ordinary astronomy. The true explanation of the Star is to be found in the book of Numbers, in the prophecy of Balaam,

I will point to him, but not now; I bless him, but he does not draw near: a star shall rise out of Jacob, a man shall spring out of Israel. [Numbers 24:17 (LXX)]

You will have noticed that the Greek Septuagint, which is still the text used by the Orthodox, has 'a man shall spring out of Israel', not, as the Hebrew and most modern versions, 'a sceptre'.

In our days, we witness many scientific achievements, which help us to understand not only the natural world around us, but which also help us to understand ourselves and how the mind and body of man functions. Science has given humanity a new perspective on nature and its laws. Furthermore, science has also helped man to live a healthier life, to better understand the visible world, and to appreciate and respect the environment.

We continue to learn more about the world around us thanks to the genius of scientists. There is no need for science and theology to sit at opposite poles and to fight one another. Rather, these two sciences (for theology is also a science) should work together and complement one another, not only so that we may better understand nature, but that we may also increase our knowledge of God, who is the cause of nature.

If we look at scientific progress in the light of the Holy Spirit, which 'will lead us to all truth', then theology and science are not irreconcilable. In today's world of technology, which has profoundly influenced our whole way of life, it would be impossible to live without the discoveries of science. We only have to think of almost any area of human existence, from the internet and e-mail, to the application of genetics; from the harnessing of renewable sources of energy, to advances in microsurgery; from satellite technology, to developments in psychology and sociology to become aware of the immense debt that we owe to natural science, or, as it was once called, natural philosophy. St Ephrem the Syrian speaks of the two books that God has given us, the Bible and Nature, and St John of Damascus, at the beginning of his Exposition of the Orthodox Faith, reminds us that 'God has not left us in total ignorance. For the knowledge of God's existence has been implanted in us naturally by God'. [Expositio Fidei, 1, ed. B. Kotter, Die Schriften des Johannes von Damaskos, vol. 2 [Patristische Texte und Studien 12. Berlin: De Gruyter, 1973]]. St John was no doubt inspired by St Paul's words in the Epistle to the Romans,

Ever since the creation of the world, his invisible attributes

of eternal power and divinity have been able to be understood and perceived in what he has made. [Romans 1:20.]

And in Acts, St Paul says to the pagans of Lystra, in bestowing his goodness, (God) did not leave himself without witness, for he gave you rains from heaven and fruitful seasons, and filled you with nourishment and gladness for your hearts. [Acts 14:17.]

But does science solve our existential problems? In the face of pain, death, anxiety, calamity and war, does science ever get to the heart of the matter? In my opinion, the answer is 'no'. Science may be able to answer the question 'how?', but it can not answer the question 'why?'. The purpose of theology is to answer the second question through faith. Theology, particularly Christian theology, helps us to enrich our everyday life and to learn the value of life. Theology teaches us to see the spiritual world through the natural world. Theology lifts the human person beyond natural determinism, beyond animal nature. Theology reminds us that the physical world is imbued with God's energies, and that we are created to live in an intelligent relationship with the divine and with our fellow human beings, our neighbours. As His All-Holiness Patriarch Vartholomaeos said in a lecture to the London School of Economics a week ago, 'God is communion, *koinonia*'. And a little later he went on, 'Every form of community – the workplace, the school, the city, the nation, even the European Union – has as its vocation to become in its own way, a living icon of the Trinity'. Ultimately, theology teaches us to see the divine in the natural world. And uniquely, theology gives us the assurance and the hope that our life is more than finite, more than the pains and pleasures of this world. Theology is no less necessary for human life than science, and I believe it will continue to be of equal importance in times to come. Scientists must free themselves from what St Paul calls 'the folly of the wisdom of this world' [cf. 1 Corinthians 1:20-24.] and from that of the secular culture of today, and humble themselves in order to see their work and their labours through the eyes of devout believers throughout the centuries. Many of them have served in the field of theology, but many also have devoted themselves to science, without compromising their faith in God, who endows us with knowledge in order that we may understand the world around us. But God also gives us the vision with which to approach the mystery of Divinity and, like the mystics, to experience his presence, as did Moses and Elias, and all those who, in the words of Gregory of Nyssa, enter the darkness, where God dwells in unapproachable Light. [De Vita Mosis, 2:164. 1 Tim. 6:16.]

The above is the text of a lecture delivered by His Eminence Archbishop Gregorios at the Ian Ramsey Centre (Theology) in Oxford on 10th November 2005.

FROM SHAME TO GLORY

by Archimandrite Zacharias

In the beginning God made man and crowned him with glory and honour. He granted him ineffably to contemplate His Countenance, that man may know his Creator, imitate Him and increase in love and gratitude towards Him. And although Adam and Eve were naked, they wore an incorruptible spiritual garment "and were not ashamed" (Gen. 2:25).

However following the fall into the sin of ingratitude and disobedience, man does not crawl on the earth like the snake, but his intellect has been spoilt and is unable to behold "things which are not seen" and "eternal" (2 Cor. 4:18). The creature fashioned according to God's image was ashamed because it had sunk into the abyss of "the things which are seen" and "temporal" (2 Cor. 4:18), and he became the greatest wound of visible creation. Then the first formed men "knew that they were naked; and they sewed fig leaves together, and made themselves aprons" (Gen. 3:7). That is, they put on a garment of shame and "hid themselves from the presence of the Lord God" (Gen. 3:8). In other words, man was deluded and lost God's way.

Finally, so that God's pre-eternal purpose for the reasonable creation of His hands would not come to nothing, the Lord thought of a way for salvation, in His unutterable compassion and inscrutable wisdom. He came humbly as man and took upon Himself our shame, and through His glory, which no longer has "spot or wrinkle" (Eph. 5:27). He did not leave us with even a trace of shame, because as scripture says, "the reproaches of them that reproached thee fell on me" (Rom. 15:3). Desiring our healing and salvation, Christ did not spare Himself. "Instead of the joy that was set before him (He) endured the cross, despising the shame" (Hebr. 12:2). In other words, by undergoing the shame of the cross, Christ wiped away our shame and saved us. He marked out His humble path on earth, that whosoever follows it is completely healed. Of course the Lord Himself calls all sinners to repentance and those "that are sick" (Matt. 9:12). Yet repentance unto healing and salvation is inseparably linked with shame.

Christ offers Himself as the physician and healer of our souls and bodies and above all we accept His healing in the sacrament of repentance and holy confession.

Why is God's healing grace given in the sacrament of confession, by virtue of which the believer overcomes the passions and sin?

I think it is for two reasons, thanks to which man becomes true and places himself on the path of the Lord.

First, we make a real confession of the truth.

The Apostle says that "If we confess our sins, he is faithful and just to forgive us our sins, and to cleanse us from all unrighteousness. If we say that we have not sinned, we make him a liar, and his word is not in us" (I John 1: 8-9).

Therefore, when we confess before God, above all we admit the great and universal truth that the whole race of Adam is fallen. We could say that, if there is a time when man is infallible, especially in God's sight, it is precisely when he admits his sinfulness. At that moment, he is indeed true. When he is true, then he attracts the Spirit of Truth, Which brings the believer to a deep realisation of his spiritual fall and in turn this leads him to repentance. The same Holy Spirit grants at the same time healing and justification.

Secondly, we humbly bear the shame of our fall.

Repentance and confession are the answer to God's call.

Consequently, when we confess our sins, we humbly carry our cross and follow the Lord. We confess Christ as God and Saviour. Confession of Christ, especially in a world "which lieth in wickedness" (I John 5:19), entails shame. For this reason the Lord warns us, saying: "Whosoever therefore shall be ashamed of me and of my words in this adulterous and sinful generation; of him also shall the Son of man be ashamed, when he cometh in the glory of his Father" (Mark 8: 38). In other words, whoever denies shame for the Lord's sake, will not be saved. In another place, the Lord confirms this: "Whosoever therefore shall confess me before men, him will I confess also before my Father which is in heaven" (Matt. 10:32). It is clear that whoever confesses, and in addition undergoes shame, has access to the Father in Heaven and is saved. The shame and disgrace which we experience in this life, carrying the cross of Christ, lead to our recognition by God and are transformed into the power to save.

Why is the shame of confession transformed into spiritual strength and how can its fulfilment place someone on the path of life?

Confession places the believer on the humble path of the Lord. Christ saved us by enduring the cross

of shame. The cross is the expression of His "greater love", for the sake of which he gave himself as a sacrifice "for his friends" (John 15:13). However, in his love and desire to conform his life to the Spirit of the Lord, the believer humbly and willingly confesses. He endures a cross of shame, manifesting his sins before God and the minister of the Church. He puts himself on the Lord's path. The Lord accepts his small or great shame in confession as a sacrifice, offering in return His grace of renewal. Consequently, whoever puts himself on the way of the Lord by voluntarily bearing shame, finds that the Lord is his fellow traveller, because He is the way, as He said. However, this way is both truth and life. Therefore, the believer who journeys humbly with the Lord, is granted the grace and the state of his Great Companion. In a word, through the voluntary shame of confession, we escape the involuntary shame of the last judgement and receive God's eternal praise.

This Gospel truth becomes very clear when we examine the case of Zaccheus. This notable man bore a certain amount of shame in order to see the Lord, prophetically aligning himself with the mystery of the Lord's way, which, at that point, was leading to the cross of shame. That is why the Lord noticed him, visited his house, healed him, enlarged him "fourfold" and saved him on that same day. The word "fourfold" hints at the mystery of the Lord's cross, from which springs every enlargement of grace - both in depth and height, in length and breadth. Zaccheus found himself prophetically on the Lord's way. We can see, therefore, how Zaccheus' shame was transformed into strength, and led him to life in abundance and enlargement of grace.

The way of the Lord is overshadowed by the Spirit of the Lord. Moreover it is revealing, because it opens the mind and the heart, so that man apprehends his sin in its metaphysical dimension, as crime against the divine and Fatherly love. As the Fathers tell us, such contemplation is more valuable than beholding angels. Man then acquires prophetic self-knowledge and humility. The grace he derives inspires him with the perfect daring to bear his spiritual poverty and with filial boldness to unceasingly ascribe every justice and glory to God, but only blame to himself. He then becomes not only a disciple of the cross, but also a disciple of His blessedness. He stands in the holy presence of God. He anticipates the eternal "to-day" of the kingdom to come. "This day is salvation come to this house... for the Son of man is come to seek and to save that which was lost" (Lk. 19: 9-10).

When he confesses, the believer has all heaven and the saints supporting him in his eschatological jour-

ney. As the Lord assures, "joy shall be in heaven over one sinner that repented" (Lk. 15:17). This is why the priest confessor accepts the confession of the penitent with extreme attention, respect and fear. In his prayer, he strives to capture the tension of repentance in the person who has come to him, so as not to hinder the work of grace, but like a good steward of the mystery of God, to co-operate, be it but a little in his re-birth.

The term "confession" (εξομολόγηση) has a double meaning in Holy Scripture and in the hymnography of the Church. First of all it means doxology, worship, thanksgiving. Then it means confession, repentance and entreaty.

Confession is, therefore, a constant act and attitude in life. It instructs us to walk before God in thanksgiving and prayer and "perfect holiness in the fear of God" (2 Cor. 7:1, see 1 Tim. 4:4-5). By confessing, we recognize God as the author of our salvation and thank Him. Furthermore, by condemning our sin, we humbly confess that it is we only who are to blame for this and God remains for ever our benefactor, and blessed unto all ages. That is precisely why, when the Holy Spirit descends on the day of Pentecost, it teaches Christ's disciples what is the correct disposition, that is, how they should live at the same time in prayer and thanksgiving, repentance and worship. The Church confesses: "Against Thee have we sinned, O Christ our God, yet Thee only do we worship".

On the day of the Lord's second coming we shall all "stand before the judgement seat of Christ" and "every tongue shall confess to God" (Rom. 14: 10-11). In others words, on that day the sincerity of every man will be revealed. God will judge the "secrets of men" according to His Son's Gospel (Rom. 2:16), and nothing will remain "hid" or "covered" (Lk. 8: 17 and 12: 2) which will not be made known or brought to light. Even the secret desires of our hearts will be made manifest (see 1 Cor. 4: 5). Then the common and final judgement will take place. God, however, does not judge twice. If now, through repentance, we constantly put ourselves to be judged in the light of His commandments, then, according to His true promise, He will give us "a mouth and wisdom" (Lk. 21: 15), which no enemy will be able to gainsay. This means that through our voluntary condemnation in the confession of repentance, we become transparent and true. We receive the Holy Spirit and in this way we have the possibility of anticipating the involuntary and obligatory judgement of that fearful day, and of being justified by God.

Note: The above was an address given at the Greek Orthodox Youth Workshop, on "The Holy Sacraments", Tuesday, 27.12.2005

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

- 1.Το εσπέρας προήδρευσε Συνεδρίας της Διοικούσης Επιτροπής και των Γονέων του Ελληνικού Ορθοδόξου Ομολογιακού Δημοτικού Σχολείου “Ο Άγιος Κυπριανός”, Croydon Λονδίνου.
- 2.Μετέβη στο Αεροδρόμιο Farnborough όπου υπεδέχθη την Α.θ. Παναγιόπητα τον Οικουμενικό Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαίο και την συνοδεία αυτού. Αργότερα συνέδευσε τον Πατριάρχη στην Τουρκική Πρεσβεία Λονδίνου προς συνάντηση του Τούρκου Πρέσβυτο, Alkin Altun. Στη συνέχεια συνέδευσε τον Πατριάρχη στο Ξενοδοχείο Savoy, όπου πραγματοποιήθηκε συνάντησή του με αντιπροσώπους της Εταιρείας Ελλήνων Επιστημόνων Μ. Βρετανίας, το δε βράδυ παρεκάθησε σε Δείπνο προς τιμή του Παναγιωτάπου στην οικία του Έλληνα Πρέσβυτο, Αναστασίου Σκοπελήτη.
- 3.Το πρωί συνέδευσε τον Πατριάρχη στη συνέντευξη που παρεχώρησε στο περιοδικό Economist και στη συνέχεια παρεκάθησε σε Γεύμα που παρέθεσε προς τιμή του Παναγιωτάπου ο Αγγλικανός Επίσκοπος του Λονδίνου Dr. Richard Chartres στην οικία του. Μετά δε το Γεύμα μετέβησαν προς συνάντηση του Αγγλικανού Αρχιεπισκόπου Καντουαρίας, Dr. Rowan Williams στο Lambeth Palace. Το βράδυ παρακολούθησε την διάλεξη του Πατριάρχη στο London School of Economics και στη συνέχεια παρεκάθησε σε Δείπνο που παρέθεσαν οι οργανωτές της Διαλέξων, δηλαδή το Hellenic Observatory και η Εταιρία Ελλήνων Επιστημόνων.
- 4.Το πρωί απεχαιρέτησε τον Οικουμενικό Πατριάρχη από το αεροδρόμιο του Farnborough.
- 5.Παρέστη στην κοινωνική Εκδήλωση των Οινουσιών σε κεντρικό ξενοδοχείο του Λονδίνου.
- 6.Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό των Αγίων Δώδεκα Αποστόλων, Hatfield, στη διάρκεια της οποίας χειροτόνησε σε Διάκονο τον Χριστάκη Μελέκη, στον οποίο έδωσε το όνομα Δημητριανός, παρεκάθησε δε αργότερα σε γεύμα που παρέθεσε η Κοινότητα. Το βράδυ παρέστη στην Κοινωνική Εκδήλωση της Κοινότητας Αγίου Παντελεήμονος Hatton και Περιχώρων.
- 7.Τον επισκέφθηκε ο Δρ. Σωτήριος Μουσελίμας, ο οπαίσ και παρεκάθησε σε Γεύμα στην Αρχιεπισκοπή. Το βράδυ επισκέφθηκε την Έκθεση εικόνων στο Ρουμανικό Πολιτιστικό Κέντρο του Λονδίνου.
- 8.Τον επισκέφθηκε ο Αντώνης Γερολέμου.
- 9.Το βράδυ προήδρευσε Συνεδρίας Γονέων του Ελληνικού Ορθοδόξου Ομολογιακού Σχολείου “Άγιος Κυπριανός”, Croydon.
- 10.Τον επισκέφθηκαν δύο δημοσιογράφοι του περιοδικού “Πειραιϊκή Εκκλησία”, συνοδευόμενοι από τον π. Αναστάσιο Σαλαπάτα. Το βράδυ έδωσε διάλεξη με θέμα “Εκκλησία και Επιστήμη”, στο Ian Ramsey Centre στην Οξφόρδη, εις μνήμη του Δρος Ανδρέα Ιδραίου, όπου και παρεκάθησε σε δείπνο.
- 11.Τον επισκέφθηκαν ο Πρωτοπρεσβύτερος Κυπριανός Κωνσταντινίδης και αργότερα η Πρέσβυτος της Κύπρου στην Ουνέσκο, Εντμέ Λεβέντη. Στο μεταξύ προήδρευσε Συνεδρίας των Βοηθών των Επισκόπων με τους οποίους και παρεκάθησε σε Γεύμα στην Αρχιεπισκοπή.
- 12.Τον επισκέφθηκε ο Γρηγόρης Χόπλαρος. Το μεσημέρι παρεκάθησε σε Γεύμα που παρέθεσε προς τιμή του η κα Κούλα Λεμού. Το βράδυ παρέστη στην Κοινωνική Εκδήλωση που οργάνωσε η Φιλανθρωπική Αδελφότητος του Καθεδρικού Ναού του Αποστόλου Ανδρέου, σε κεντρικό ξενοδοχείο του Λονδίνου.
- 13.Παρέστη στην “Ημέρα Μνήμης” που οργανώνεται επισήμως στο

Κενοτάφιο του Λονδίνου, και στη συνέχεια παρεκάθησε σε γεύμα που παρέθεσε ο Αγγλικανός Επίσκοπος του Λονδίνου.

14.Τον επισκέφθηκε η Αναστασία Παύλου.

15.Παρέστη στην Ευχαριστιακή Τελετή στο Westminster Abbey με την ευκαρία της έναρξης της Ογδόνης Γενικής Συνόδου της Εκκλησίας της Αγγλίας και στη συνέχεια παρεκάθησε σε γεύμα στο Church House. Το βράδυ παρεκάθησε σε Δείπνο που οργανώθηκε στο Madame Tussaud του Λονδίνου προς τιμή του Υπουργού Τουρισμού της Ελλάδος Δημήτρη Αθαμάπουλου.

17.Τον επισκέφτηκαν διαδοχικά ο π. Αναστάσιος Γιαννή με την πρεσβυτερά του, ο Πολύβιος Πολυβίου μετά της συζύγου του, ο Φώτης Παπαφώτης, ο Χάρης Σοφοκλείδης και ο Αναστάσιος Λεβέντης.

19.Προέστη της Νεκρωτικού Ακολουθίας για την Emil Habib στον Ιερό Ναό των Αγίων Αθανασίου και Κλήμεντος, Cambridge. Αργότερα τον επισκέφτηκαν διαδοχικά ο Μητροπολίτης Αυστρίας Μιχαήλ και ο Νικόλαος Πούλιος. Το βράδυ παρέστη στην κοινωνική εκδήλωση του Ανεξάρτητου Ελληνικού Σχολείου του Finchley σε ξενοδοχείο του Λονδίνου.

20.Τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό του Αγίου Νικολάου, Cardiff, και στη συνέχεια παρεκάθησε σε Γεύμα που παρέθεσε η Τοπική Κοινότητα.

21.Ανεχώρησε αεροπορικώς για το Κίεβο της Ουκρανίας ως εκπρόσωπος του Οικουμενικού Πατριάρχη στους εορτασμούς για τα εβδομηντάχρονα του Μητροπολίτη Κίεβου Βλαδιμήρου.

22.Το πρώι μετακόμισε στην Κίεβο για την Εβδομηντάχρονα του Μητροπολίτη Βλαδιμήρου στα γραφεία του. Στη συνέχεια επισκέφθηκε την Λαύρα και τα Σπήλαια, όπως και τον Καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας, ο οποίος από το 1934 είχε μετατραπεί σε μουσείο από τους Κομμουνιστές. Το απόγευμα έλαβε μέρος στον Εσπερινό στον Καθεδρικό Ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου στη Λαύρα και στη συνέχεια παρεκάθησε σε Δείπνο που παρέθεσε ο Μητροπολίτης Βλαδιμήρος.

23.Έλαβε μέρος στην Θεία Λειτουργία για τα Εβδομηντάχρονα του Μητροπολίτη Βλαδιμήρου μετ' άλλων ογδόντα ενός Αρχιερέων, προσέφερε δε στον εορτάζοντα Μητροπολίτη δώρα εκ μέρους του Οικουμενικού Πατριάρχη, μετά από σύντομη προσφώνηση. Στη συνέχεια παρεκάθησε σε γεύμα στη Λαύρα και αργότερα παρέστη σε δεξιώση στο Πολιτιστικό Κέντρο του Κιέβου.

24.Το πρώι μετακόμισε στην Κίεβο για την Εβδομηντάχρονα του Μητροπολίτη Βλαδιμήρου.

25.Επέστρεψε από την Ουκρανία το απόγευμα.

26.Μετέβη στην πόλη Great Yarmouth όπου τέλεσε τον Εσπερινό στον εκεί Ιερό Ναό του Αγίου Σπυρίδωνος και στη συνέχεια ευλόγησε τους αρραβώνες του Χαραλάμπους Ζαχαρία και της Όλγας Παπαχρήστου στο Assembly Room του Δημαρχείου της πόλης.

27.Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό του Αγίου Σπυρίδωνος Great Yarmouth και αργότερα ευλόγησε τους γάμους του Nicholas Daniels και της Tίνας Ιωάννου στον ίδιο Ναό.

28.Προήδρευσε συνεδρίας στα Γραφεία της Αρχιεπισκοπής των Ιερέων που γράφουν τα Εβδομαδιαία Κηρύγματα. Αργότερα προήδρευσε συνεδρίας της Επιτροπής της Κοινότητος Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, Croydon, και στη συνέχεια τον επισκέφθηκαν αντιπρόσωποι της Ορθόδοξης Νεολαίας της Αρχιεπισκοπής.

29.Τον επισκέφθηκαν οι David Mc Rae και Ashley Forbes. Το απόγευμα

προέσπτη του Εσπερινού στον ερτάζοντα Καθεδρικό Ναό του Αποστόλου Ανδρέα, Kentish Town Boreίου Λονδίνου.

30.Προέσπτη της Θείας Λειτουργίας στον ερτάζοντα Καθεδρικό Ναό Αποστόλου Ανδρέα, Kentish Town Boreίου Λονδίνου, και στη συνέχεια παρεκάθησε σε γεύμα που παρέθεσε η Κοινότητα.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1.Τέλεσε τον Αγιασμό στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής. Στη συνέχεια τον επισκέφθηκαν διαδοχικά οι Αριστείδης Δημόπουλος, Γεώργιος Βικεντίου και Ιωάννα Πιπεριδού, και ο Σπυρίδων Μπάκας. Το βράδυ τέλεσε Αγιασμό στην οικία της Μαρίας Habib, όπου και παρεκάθησε σε Δείπνο.

2.Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά η Γενική Πρόδεονς της Ελλάδος, Μαρία Θεοφήλη, η Σαββούλα Φιλιππίδη, και ο Νίκος Νικολάου. Το βράδυ παρέστη στην Κοινωνική Εκδήλωση που οργάνωσε ο Σύνδεσμος Ιονίων σε κεντρικό ξενοδοχείο του Λονδίνου.

3.Τον επισκέφθηκε ο Σάββας Πατασαλοσαββής. Στη συνέχεια τέλεσε τη βάπτιση της Ιασβέλας-Mandy, θυγατρός του ζεύγους Κωνσταντίνου και Χριστίνας Λουγοθέτη, στον Καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας Λονδίνου.

4.Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον ερτάζοντα Ιερό Ναό Αγίων Βαρβάρας, Φανούριου και Αγ. Παύλου, Southend-on-Sea, όπου και παρεκάθησε σε Γεύμα. Το βράδυ παρέστη σε εκδήλωση που οργάνωσαν οι Κυπριακές Τηλεπικοινωνίες (CYTA) σε κεντρικό ξενοδοχείο του Λονδίνου.

6.Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον ερτάζοντα Καθεδρικό Ναό του Αγίου Νικολάου Shepherd's Bush, όπου και παρεκάθησε σε Γεύμα.

7.Προέσπτη Μηνημοσύνου για την Αριέττα και Χριστίνα Λιβανού στο παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής. Στη συνέχεια τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Ανδρέας Κιννιάρης και Παράσοχος Αναστασιάδης, Κώστας Νεοφύτου, ο Πρωτοπρεσβύτερος Μιχαήλ Harper, η κα Χλωβέρη και ο Αντώνιος Α. Εμπειρίκος. Στη συνέχεια τέλεσε Τρισάγιο στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής για τον Ανδρέα Α. Εμπειρίκο. Το βράδυ προήδρευσε Συνεδρίας των Κηδεμόνων της Αρχιεπισκοπής.

8.Προέσπτη της Νεκρωσίμου Ακολουθίας για τον Ανδρέα Α. Εμπειρίκο στον Καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας Λονδίνου. Το βράδυ προήδρευσε Συνεδρίας του Εκπαιδευτικού Trust Αγίου Νικολάου.

9.Παρέστη σε δεξιώση που οργάνωσε η Εταιρεία Τσαβλίρη στο Royal Yacht Club του Knightsbridge.

10.Προέσπτη του Μηνημοσύνου για τον Γιάννη Λαζαρίδη στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής. Αργότερα το επισκέφθηκε η Θεοδώρα Μιχαήλ. Το βράδυ παρεκάθησε σε Δείπνο στην οικία της οικογένειας Seif και Georgette Habib.

11.Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου, Liverpool, όπου και παρεκάθησε σε Γεύμα.

12.Παρεκάθησε σε Γεύμα που παρέθεσε προς τιμή του η οικογένεια Εμπειρίκου σε κεντρικό ξενοδοχείο του Λονδίνου.

13.Τον επισκέφθηκε η κα Σούλα Μούστρα. Το βράδυ προήδρευσε Συνεδρίας του Ενιαίου Φορέα Ελληνικής Παροικιακής Εκπαίδευσης (ΕΦΕΠΕ) Μεγάλης Βρετανίας.

15.Παρέσπτη σε Χριστουγεννιάτικη δεξιώση που οργάνωσε η Τράπεζα Κύπρου Ηνωμένου Βασιλείου. Αργότερα έδωσε διάλεξη στους χώρους της Κυπριακής Αδελφότητος Λονδίνου, ως μέρος των διαλέξεων του Ανοιχτού Πανεπιστημίου Κύπρου, με θέμα "Η συμβολή της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας και το μέλλον αυτής κατά τον 21^ο αιώνα".

16.Προήδρευσε Συνεδρίας του Προεδρείου του Ιεραποτικού Συνδέσμου της Αρχιεπισκοπής.

17.Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής, όπου και τέλεσε το Μηνημόσυνο του Emil Habib. Στη συνέχεια, τον επισκέφθηκε ο Ιωάννης Χατζηστέργος, Υπουργός Υγείας στην κυβέρνηση της Πολιτείας New South Wales της Αυστραλίας. Αργότερα τέλεσε τη βάπτιση της Ηλέκτρας Melia, θυγατρός του ζεύγους Ανδρέα και Σοφίας Πλουμάρη, στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής. Το μεσημέρι παρεκάθησε σε γεύμα με την οικογένεια του μ. Emil Habib. Το απόγευμα τέλεσε τη βάπτιση της Παρασκευής, θυγατρός του Γεωργίου και της Μαρίας Σκουτέρη, στον Καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας Λονδίνου. Στη συνέχεια μετέβη στην πόλη Manchester, όπου παρεκάθησε σε Δείπνο που παρέθεσε ο Δρ. Ανδρέας Κανάρης.

18.Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου, Manchester, και στη συνέχεια παρακολούθησε την γιορτή που οργάνωσαν τα Ελληνικά Σχολεία της Κοινότητος.

19.Έλαβε μέρος σε Συνεδρία του προεδρείου του Συμβουλίου Χριστιανών και Ιουδαίων, στο Lambeth Palace. Το απόγευμα παρέστη σε Χριστουγεννιάτικη Δεξιώση που οργάνωσε η Λαϊκή Τράπεζα της Κύπρου.

20.Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Διάκονος Ευδόκιμος-Martin Harding, ο Βασιλείος Αναγνώστου (Σύμβουλος Εκπαίδευσης στην Ελληνική Πρεσβεία Λονδίνου), ο James και η Svetlana Hayward, και ο Αρχιψανδρίτης Αναστάσιος Κύρρης. Το βράδυ παρεκάθησε σε Δείπνο που παρέθεσαν προς τιμή του τα ζεύγη Γεωργίου και Μαρίας Σκουτέρη, και Δημητρίου και Αννας Κλειτσάκη.

21.Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Αρχιψανδρίτης Αθηναγόρας Αθανασίου, η χορωδία του Ελληνικού Δημοτικού Σχολείου που τραγούδησε τα Κάλαντα, και οι Nabil και Nicholas Ghobrial.

22.Τον επισκέφθηκαν οι Λοΐζος Λοΐζου και Τάκης Αμερικάνος της Κοινότητος Δώδεκα Αποστόλων, Hatfield.

23.Τέλεσε την Ακολουθία των Μεγάλων Ωρών στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής. Στη συνέχεια τον επισκέφθηκε ο Πλαναγιώτης Μπούρας.

24.Τέλεσε Μέγια Εσπερινό στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής.

25.Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία των Χριστουγέννων στον Καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας Λονδίνου.

26.Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό Αγίου Δημητρίου, Edmonton, και στη συνέχεια παρεκάθησε σε Γεύμα στην οικία του Πρωτοπρεσβύτερου Κυπριανού Κωνσταντινίδη.

27.Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Καθεδρικό Ναό Τιμίου Σταυρού και Αρχαγγέλου Μιχαήλ, Hendon. Στη συνέχεια παρακολούθησε τις εργασίες του Συνδέσμου Ορθοδόξου Νεολαίας της Αρχιεπισκοπής στην αιθουσα τελετών της Κοινότητος. Το βράδυ παρέστη στη δεξιώση γενεθλίων του Άγγελου Μπεκίρη.

28.Τον επισκέφθηκαν οι Παντελής Αγιόπης και Σταύρος Παντελή της Κοινότητος Γενεσίου της Θεοτόκου, Camberwell Notίου Λονδίνου.

29.Επισκέφθηκε τη οικία της κας Τασούλας Ιωσήφ.

30.Τον επισκέφθηκε ο Δρ. Ανδρέας Παπαδάκης. Το βράδυ παρέστη στα εγκαίνια του νέου υποκαταστήματος της Τράπεζας Κύπρου στην περιοχή Southgate του Λονδίνου.

31.Προέσπτη Μεγάλου Εσπερινού και της τελετής κοπής βασιλόπιτας στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής. Αργότερα παρέστη στην κοινωνική εκδήλωση που οργάνωσε η Λύκειο Ελληνίδων Λονδίνου σε κεντρικό ξενοδοχείο του Λονδίνου.

November

1. In the evening, His Eminence the Archbishop presided at a meeting of parents and Governors of St. Cyprian's School in Thornton Heath.
2. At midday, he travelled to Farnborough Airport, where he welcomed His All-Holiness the Ecumenical Patriarch to London. During the afternoon, he accompanied His All-Holiness when he visited HE Alkin Alptune, Ambassador of Turkey, at his Embassy and at his subsequent meeting with members of the Society of Hellenic Scientists and Professional People at the Savoy Hotel. In the evening, he was one of the guests at a Dinner given in His All-Holiness' honour by the Hellenic Ambassador at his residence.
3. In the morning, he accompanied the Patriarch to his interview with the "Economist" magazine. At midday, he was one of the guests at the Luncheon given in His All-Holiness' honour by the Anglican bishop of London at his residence. In the afternoon, he accompanied the Patriarch when he visited the Anglican archbishop of Canterbury at Lambeth Palace. In the evening, he was present at the lecture delivered by His All-Holiness at the London School of Economics and Political Science (L.S.E.) under the auspices of the Hellenic Observatory and the London Hellenic Society, attending the dinner held afterwards in honour of His All-Holiness.
4. In the morning, he bade farewell to His All-Holiness at Farnborough Airport on his departure for Zurich.
5. In the evening, he was present at the Oinoussian Ball at The Dorchester.
6. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of the Holy Apostles in Brookman's Park (Hatfield), during the course of which he ordained Christakis Melekkis to the diaconate, conferring on him the name of Demetrianos. Afterwards, he was entertained to lunch by the Community. In the evening, he was present at a function organised by the Community of St. Panteleimon in Kenton (Harrow).
7. He entertained Dr. Soterios Mouselimas to lunch. In the evening, he visited an exhibition of icons held at the Romanian Cultural Centre.
8. At midday, he received Antonakis Yerolaemou.
9. In the evening, he presided at the annual parents' meeting at St. Cyprian's School in Thornton Heath.
10. In the morning, he received two journalists from the "Peiraiki Ekklesia" magazine (who were accompanied by Father Anastasios Salapatas). In the evening, he delivered a lecture under the auspices of the Ian Ramsey Centre (Theology) in Oxford at the Harris Lecture Theatre in Oriel College, having been entertained earlier to supper at the Randolph Hotel by the Director of the Centre, Prof. John Hedley Brooke (Andreas Idreos Professor of Science and Religion), and other academics.
11. In the morning, he received Protopresbyter Kyprianos Konstantididis. Later, he presided at a meeting of the Hierarchy, afterwards entertaining his brother bishops to lunch. In the afternoon, he received Mrs. Edmée Leventis.
12. In the morning, he received Grigorios Hoplarios. At midday, he was entertained to lunch by Mrs. Koula Laemou. In the evening, he was present at the St. Andrew's Greek Ladies' Charity Organisation's Annual Ball at the Royal Lancaster, Hyde Park.
13. In the morning, he was present at the annual Remembrance Sunday ceremony at the Cenotaph in Whitehall, being entertained to lunch afterwards by the Anglican bishop of London at his residence.
14. In the afternoon, he received Miss Anastasia Pavlou.
15. In the morning, he was present at an act of Eucharistic Worship in Westminster Abbey marking the inauguration of the Eighth General Synod of the Church of England. In continuation, he was present at the inauguration ceremony held at Church House and at the luncheon held in continuation. In the evening, he was a guest at the dinner given by Demetrios Avramopoulos, Hellenic Minister for Tourism, at Madame Tussaud's Waxworks.
16. In the afternoon, he received Columba Bruce Clark.
17. During the day, he received Father Anastasios Yianni & his presbytera, Polyvios Polyviou & his wife, Photis Papaphotis, Charis Sophokleidis and Anastasios Leventis.
18. In the morning, he presided at the funeral of Emil Habib at the church of Ss. Athanasius & Clement in Cambridge, afterwards participating in a memorial meal held at a nearby restaurant. During the afternoon, he received Metropolitan Michael of Austria and Nikolaos Poulios. In the evening, he was present at the Independent Greek School of Finchley's annual Dinner & Dance at the Royal National Hotel.
19. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of St. Nicholas in Cardiff, afterwards being entertained to lunch and presiding at a meeting of the Community.
20. In the morning, he left for the Ukraine, where he represented His All-Holiness the Ecumenical Patriarch at the 70th birthday celebrations of Metropolitan Vladimir of Kyiv (Kiev). On his arrival at Borispol airport, he was met by Bishop Filipp of Poltava and Prof. Protopresbyter Ioann, who accompanied him to the Kyiv Hotel, (where he was to stay during his time in the Ukrainian capital).
21. In the morning, he visited Metropolitan Vladimir at his offices within the Kyiv-Pecherska Lavra complex. Afterwards, he visited the Lavra and the associated Caves. He also had the opportunity to visit the venerable Sofiysky Sabor (Cathedral of the Divine Wisdom, that has been a museum since 1934). In the evening, he participated in the combined service of Vespers and Matins at the Uspenski (Dormition) Cathedral within the Lavra, being a guest at the dinner hosted by the Metropolitan afterwards.
22. In the morning, he participated in the festal Divine Liturgy held to mark the Metropolitan's 70th birthday at the same cathedral (and in which a total of eighty-two bishops took part). At the end, he greeted the Metropolitan in the name of His All-Holiness and presented him with the Patriarch's gifts. In continuation, Metropolitan Kirill of Smolensk and Kaliningrad spoke on behalf of the Patriarch of Moscow. Afterwards, Metropolitan Vladimir entertained the representatives of the Autocephalous Orthodox Churches and others to lunch at his residence within the Lavra. In the evening, he was present at a cultural celebration and a reception held at the Kyiv Cultural Centre.
23. In the morning, he visited the Pokrov Monastery (with its churches of the Protection of the Mother of God and St. Nicholas) and the Monastery of St. Panteleimon (that had been a centre for atomic research under Soviet rule). In the evening, there was a further formal dinner hosted by the Metropolitan.
24. He returned from the Ukraine in the afternoon.
25. In the afternoon, he left for Great Yarmouth where, in the evening, he presided at Vespers at the church of St. Spyridon and blessed the engagement of Charalambos Zacharia and Olga Papachristou at the Town Hall's Assembly Room.
26. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of St. Spyridon in Great Yarmouth, being entertained to lunch by the Community afterwards. Later, he blessed the marriage of Nicholas Daniels and Tina Ioannou at the same church.
27. In the afternoon, he presided at a meeting of those clergy entrusted with writing the weekly sermons of the Archdiocese. During the evening, he presided at a meeting of the Community of Ss. Constantine & Helen in Upper Norwood (Croydon) and received a delegation of Orthodox Young People.
28. During the day, he received David McRae and Ashley Forbes. In the

evening, he presided at Great Vespers at the Cathedral of St. Andrew the Apostle in Kentish Town.

30. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of St. Andrew the Apostle in Kentish Town on the occasion of its title feast, being entertained to lunch afterwards by the Community.

December

1. In the morning, he performed an *Haghiasmos* in the Chapel of the Archdiocese. Then, during the day, he received Aris Demopoulos, Georgios Vikentiou & Ioanna Piperidou, and Spyridon Bakas. In the evening, he performed an *Haghiasmos* at the house of Miss Maria Habib, being afterwards entertained to supper there.

2. During the day, he received Mrs. Maria Theophili (Hellenic Consul-General), Mrs. Savvoula Philippidou and Nikos Nikolaou. In the evening, he was a guest at the Ionian Society's Christmas Dinner & Dance, held at The Berkeley.

3. In the morning, he received Savvas Patsalosavvis. At midday, he baptised Isabella-Mandy, infant daughter of Constantinos & Christina Logothetis, at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater.

4. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of Ss. Barbara, Phanourius & Paul the Apostle in Westcliff-on-Sea (Southend-on-Sea) on the occasion of its title feast, being entertained to lunch afterwards by the Community. In the evening, he was present at the Launch of Service Event organised by CYTA UK (Cyprus Telecommunications) at the Café Royal.

6. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of St. Nicholas in Shepherd's Bush on the occasion of its title feast, being entertained to lunch afterwards by the Community. In the evening, he was a guest at a dinner held at Lloyd's Register of Shipping on the occasion of the Fourth City of London Biennial Meeting.

7. In the morning, he presided at a Memorial Service for Arietta & Christina Livanos in the Chapel of the Archdiocese. Later, he received Andreas Kinniaris & Paraschos Anastasiadis and Costas Neophytou. During the afternoon, he received Protopresbyter Michael Harper, Mrs. Chliveri, and Antonios & Vassilios Embiricos. In continuation, he presided at a *Trisagion* for the late Andreas A. Embiricos in the chapel of the Archdiocese. In the evening, he presided at a meeting of the Trust of the Archdiocese.

8. In the morning, he presided at the funeral of the late Andreas A. Embiricos at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater. In the evening, he presided at a meeting of the St. Nicholas Educational Trust.

9. In the evening, he was present at a Cocktail Party given by Tsavliiris Salvage at the Royal Yacht Club in Knightsbridge.

10. In the morning, he presided at a Memorial Service for the late Yiannis Lazaridis in the Chapel of the Archdiocese. Later, he received Miss Theodora Michael. In the evening, he was entertained to supper by Serif & Georgette Habib and their daughter, Maria.

11. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of St. Nicholas in Liverpool, being entertained to lunch afterwards by the Community.

12. At midday, he was entertained to lunch by Mrs. Violanto N. Embiricos, Antonios & Vassilios Embiricos and other members of the family at the Ritz Hotel.

13. In the morning, he received Miss Stella Moustona. In the evening, he presided at a meeting of the Secretariat of the Hellenic Education Co-ordinating Committee (E.F.E.P.E.).

15. In the evening, he was present at a Christmas Cocktail Reception given by the Bank of Cyprus UK at The Decorium in Wood Green. Later, he deliv-

ered a lecture at the headquarters of the Cypriot Brotherhood that was given under the auspices of the Open University and the University of Cyprus and entitled "The contribution of the Sacred Archdiocese of Thyateira and Great Britain and the prospects for its future in the 21st Century", being entertained to supper afterwards.

16. In the morning, he received the presidium of the Clergy Fraternity.

17. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy in the Chapel of the Archdiocese, afterwards presiding at a Memorial Service for the late Emil Habib. Later, he received Ioannis Hadjisterghos (Minister of Health in the government of the State of New South Wales in Australia) and also baptised Elektra Melia, infant daughter of Andreas & Sophia Pounazis, in the Chapel of the Archdiocese. At midday, he had lunch with the family of the late Emil Habib. In the afternoon, he baptised Paraskevi, infant daughter of Georgios & Maria Skouteris, at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater. He afterwards travelled to Manchester, where he was entertained to supper at the house of Dr. & Mrs. Andreas Kanaris.

18. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of the Annunciation of the Mother of God in Higher Broughton (Salford, Manchester), afterwards attending the joint Schools' celebration held in the church hall. In continuation, he was entertained to lunch by the Community.

19. In the afternoon, he participated in a meeting of Presidents of the Council of Christians and Jews, held at Lambeth Palace. In the evening, he was a guest at a Christmas cocktail reception organised by the Laiki Popular Bank of Cyprus at The Decorium in Wood Green.

20. In the morning, he received Deacon Evdokimos-Martin Harding. During the afternoon, he received Vassilios Anagnostou, James & Svetlana Hayward and Archimandrite Anastasios Kyritis. In the evening, he was entertained to supper by Georgios & Maria Skouteris & Demetrios & Anna Kleitsakis.

21. During the morning, he received Archimandrite Athenagoras Athanasiou and was visited by pupils of the London Greek Primary School, who sang carols. In the afternoon, he received Nabil & Nicholas Ghobrial.

22. In the morning, he received Loizos Loizou & Takis Amerikanos.

23. In the morning, he presided at the reading of the Royal Hours in the Chapel of the Archdiocese. Later, he received Panagiotis Bouras.

24. In the evening, he celebrated Great Vespers in the Chapel of the Archdiocese.

25. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy of Christmas at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater.

26. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of St. Demetrios in Edmonton, being entertained to lunch afterwards at the house of Protopresbyter Kyprianos Konstantinidis.

27. In the morning, he presided at the Divine Liturgy celebrated at the Cathedral of the Holy Cross & St. Michael in Golders Green. Then, and throughout the day, he was present at a Greek Orthodox Youth Workshop studying the Mysteries of the Church and held on the cathedral's premises. In the evening, he was a guest at Angelos Bequiri's birthday party.

28. In the morning, he received Pantelis Aghiotis & Dr. Stavros Pantelis.

29. In the afternoon, he visited Mrs. Tassoula Iosif.

30. At midday, he received Dr. Andreas Papadakis. In the evening, he was present at an informal reception at the offices of the Bank of Cyprus UK in Southgate.

31. In the evening, he presided at Great Vespers and the ceremony of the cutting of St. Basil's Cake (*Vassilopitta*) in the Chapel of the Archdiocese. Later, he was present at the London Lyceum of Greek Women's New Year's Eve Ball at the Hyatt Regency London - The Churchill.